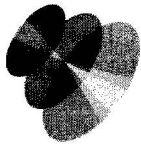

 Identificatie verplichting : 804A0 23762
 Nummer verpl. regel P/Q : 1
 Voorschot / Betaling : Voorschot
 Crediteur verplicht : 0036467B B & A GROEP

Kostenplaats-verplicht : 499000**
 Kostensoort-verplicht : 4000**
 Bedrag : 205.870,00
 Aantal : 1,00
 Omschrijving verpl. regel : NADERE OVEREENKOMST
 Eenheid : _____
 Aanvang te betalen periode : 1 1 2008
 Einde te betalen periode : 31 12 2009

Aanvang verdelingsperiode : __ __ __
 Einde verdelingsperiode : __ __ __
 Reden wijziging : OND/ODB-09/38633I

-- **F1** ----- F2 ----- F3 ----- **F4** ----- F5 ----- F7 ----- F8 ----- **PA2** --
 MENU VORIG

CFI

Agentschap van het
Ministerie van Onderwijs
Cultuur en Wetenschap

Verplichtingeninformatie

Na invulling zenden aan CFI
Bestanden dienen te worden gemaaid.
u dient tevens mee te zenden:
. de originele aanvraag

blad 1

Voor iedere verplichting een apart
formulier invullen.

In te vullen door de velddirectie

1 Gegevens velddirectie

Registratienummer DL/122644 **E-VERPLICHTING** **FACTUUR** **REGELING**

Bestemd voor unit CFI/BGS CFI/BPO CFI/BVH CFI/BVO

Naam velddirectie DL Org.-eenheid 804A0 Beleids-eenheid B

Naam opsteller _____ Afdeling _____ Datum _____

Tekeningenbevoegde _____ Afdeling DL/FCA Datum 8-mei-09

Financiële afdeling _____ Datum _____

Naam directeur of plv. directeur financiële afdeling _____ Datum _____ Paraaf _____

2 Opmerkingen

Onderwerp Evaluatie subs.reg. regionale samenwerkingsverbanden en landelijke expertisecentra (B&A)

Onderwerp op basis van regeling _____

Juridische grondslag _____

Datum verzending naar CFI 8/5 _____

Ga verder met invullen op blad 2,3 en 4

In te vullen door CFI

3 Registratie CFI

Datum ingekomen brief _____

Kenmerk verplichtingsbrief BGS BPO BVH BVO -

Onderwerp ingekomen brief _____

Verplichting/wijziging in GEFIS

Ingevoerd door _____ Datum 13 05 09 Paraaf _____

Goedgekeurd door _____ Datum 14/5 '09 Paraaf _____

verplichtingnummer 804A0-24945

Opmerkingen /bijzonderheden _____

Budgetcontrole

Bewakingsregel Nee Ja

Zo, ja korte omschrijving _____

Datum _____

Ruimte bestemd voor registratiesteel

TREFW.: EVAP VOR _____

TEAM: ODB BRINNR.: _____

REG. d.d. 11 MEI 2009

AFDV: 31-5-2009

REG.NR.: OND-09-39341

Ruimte bestemd voor eventuele 2° registratiestempel

NOTIFICEREN
dd 15.5.2009
para _____

In te vullen door de velddirectie**4 Invoer verplichtingen in GEFIS**a Naam begunstigde B&A te Den Haagb Soort verplichting Aan te gane verplichting Wijziging op aangegeve verplichting

Verplichtingnummer _____

Datum wijziging _____

Reden wijziging _____

Bij een wijziging behoeven alleen de gegevens die gewijzigd zijn te worden ingevuld.

c Budgetcode 9.11.11.03

Budgetnaam

Onderzoek DLd Type crediteur GEFIS (B) Bevoegd gezag (G) Onderwijsinstelling (O) Ondersteunende instelling (S)Relatienummer 36467 Be Type verplichting Standaardf Datum aanvang bekostiging 1 januari 2009

Datum einde bekostiging

31 december 2009g Kostenplaats 499000**h Soort betaling Voorschot Bestemmingsbedragi Omschrijving verplichting regionale swv/landelijke exp.centra

j Kasgevolgen

Kostensoort	Bedrag verplichting	Kasgevolgen (kasritme)				
		2009	2010	2011	2012	2013
4000**	43.554,00	43.554,00				
	0,00					
Totaal bedrag verplichting €	43.554,00					

k Betaaltermijnen Automatische betaaltermijnen€ 21.777,00 Niet-automatische betaaltermijnen

Omschrijving reden

€ 21.777,00 na ontvangst/goedkeuring resultaten en
eindfactuur

l

Datum eerste betaling

Z.S.M.

Aantal betaaltermijnen per jaar

2

Datum laatste betaling

15-8-2009

Volgnummer betaalfrequentie

Overeenkomst "Evaluatieonderzoek subsideregeling regionale samenwerkingsverbanden en landelijke expertisecentra"

behorende bij brief DL/B

De ondergetekenden:

1. De Staat der Nederlanden, waarvan de zetel is gevestigd te Den Haag, te dezen vertegenwoordigd door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, namens deze, mr. [REDACTED] directeur van de Directie Leraren, hierna te noemen: Opdrachtgever,

en

2. B&A Consulting bv, gevestigd te Den Haag te dezen vertegenwoordigd door Dhr. [REDACTED] directeur B&A Consulting bv, hierna te noemen: Opdrachtnemer,

komen overeen:

In deze Overeenkomst wordt een aantal begrippen met een beginhoofdletter gebruikt. Aan deze begrippen komt de betekenis toe die hieraan wordt gegeven in artikel 1 van deze Overeenkomst en in artikel 1 van de Algemene Rijksvoorwaarden voor het verstrekken van opdrachten tot het verrichten van Diensten 2008 (ARVODI-2008).

1. Begrippen

- 1.1 Onderzoeksgegevens: door de Opdrachtnemer ten behoeve van het onderzoek verzamelde en al of niet bewerkte en al of niet in rapporten neergelegde gegevens;
- 1.2 Gerubriceerde gegevens: Onderzoeksgegevens waarvan de naam of enige andere aanduiding van de persoon of instelling waarop zij betrekking hebben of door welke zij zijn verstrekt, deel uitmaakt;
- 1.3 Vertrouwelijke gegevens: Onderzoeksgegevens die of blijkens de aanduiding binnen de rijksdienst dienstgeheim, geheim of zeer geheim zijn of op grond van wet- en regelgeving vertrouwelijk behandeld moeten worden.

2. Voorwerp van de Overeenkomst

- 2.1 Opdrachtgever verleent aan Opdrachtnemer opdracht tot het verrichten van Diensten in de vorm van onderzoekswerkzaamheden overeenkomstig de op basis van de offerteaanvraag van Opdrachtgever d.d. 27 februari 2009 (bijlage 2), kenmerk DL/B/106614, door Opdrachtnemer uitgebrachte bijgestelde offerte d.d. 20 maart 2009 (bijlage 3), kenmerk 100803/2, welke opdracht Opdrachtnemer bij dezen aanvaardt, een en ander voor zover daarvan niet in deze Overeenkomst wordt afgeweken.
- 2.2 De navolgende documenten maken deel uit van deze Overeenkomst. Voor zover deze documenten met elkaar in tegenspraak zijn, prevaleert het eerder genoemde document boven het later genoemde:
  1. deze Overeenkomst;
  2. de ARVODI-2008;
  3. de offerteaanvraag;
  4. de offerte die aan de opdracht ten grondslag ligt.
- 2.3 De resultaten van de Diensten worden geleverd in de vorm van c.q. afgerond door indiening van een eindrapport. Het eindrapport bevat in elk geval een samenvatting, een opgave van de bereikte onderzoeksresultaten, de daarbij gebruikte methoden en technieken, alsmede de daarop gebaseerde conclusies. Het eindrapport wordt in 3-voud

aangeleverd. Het eindrapport dient zowel in schriftelijke als digitale vorm te worden opgeleverd.

3. Totstandkoming, tijdsplanning of duur van de Overeenkomst

- 3.1 Deze Overeenkomst komt tot stand door ondertekening van het contract door beide partijen.
- 3.2 De overeengekomen Diensten moeten uiterlijk in juni 2009 voltooid zijn.

4. Uitvoering van het onderzoek

- 4.1 Opdrachtnemer handelt volgens de algemene beginselen van professioneel wetenschappelijk handelen.
- 4.2 Van de aanvang van het onderzoek maakt Opdrachtnemer melding bij de Nederlandse Onderzoek Databank (NOD) van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) ten behoeve van opname van het onderzoek in de databank van de NOD. Opdrachtnemer ontvangt op grond van de melding aan de KNAW een uniek NOD-nummer.
- 4.3 Opdrachtnemer licht bij het onderzoek te betrekken informanten in over de doelstelling van het onderzoek en het tijdstip en de wijze waarop de resultaten daarvan bekend worden gemaakt, garandeert desgewenst hun anonimiteit en gebruikt de door hen verstrekte gegevens uitsluitend voor de aangegeven doelstelling.
- 4.4 De Diensten worden in beginsel verricht in het kantoor van Opdrachtnemer.
- 4.5 Indien de Diensten worden verricht ten kantore van Opdrachtgever verleent hij het Personeel van Opdrachtnemer toegang tot de plaats, waar de Diensten worden verricht, en stelt hij dit Personeel in staat de Diensten onder de bij die partij gebruikelijke arbeidsomstandigheden te verrichten gedurende de regulier geldende kantoor tijden.
- 4.6 Databestanden met Onderzoeksgegevens die zich lenen voor meervoudig gebruik dienen, geschoond van de Vertrouwelijke gegevens, de Gerubriceerde gegevens en de gegevens waarvan op grond van de wet- en regelgeving het openbaar maken achterwege moet blijven, binnen drie maanden na publicatie van het eindrapport door de Opdrachtnemer onder vermelding van het unieke NOD-nummer, bedoeld in 4.2, aan het Data Archiving and Networked Services (DANS) van de Koninklijke Akademie van Wetenschappen te worden aangeboden. Opdrachtnemer voorziet de databestanden van de conform de richtlijnen van DANS benodigde documentatie. Opdrachtnemer ontvangt na opname van de databestanden van DANS een uniek DANS-nummer.
- 4.7 Opdrachtnemer gebruikt onverminderd het bepaalde in 10.4 Vertrouwelijke gegevens en Gerubriceerde gegevens uitsluitend ten behoeve van het onderzoek in het kader waarvan zij zijn bijeengebracht. Hij zal ze ten behoeve van Opdrachtgever gedurende vier jaar na beëindiging van het onderzoek ordelijk bewaren en vervolgens vernietigen, tenzij Opdrachtgever schriftelijk te kennen heeft gegeven dat het bewaren of vernietigen niet noodzakelijk is of de Opdrachtgever voordien hiertegen schriftelijk bezwaar maakt. Voor dit bewaren en vernietigen worden door de Opdrachtnemer geen extra kosten in rekening gebracht.
Opdrachtnemer zal Vertrouwelijke gegevens en Gerubriceerde gegevens, die krachtens gezamenlijk besluit van Opdrachtnemer en Opdrachtgever, zullen worden aangewend voor vervolgonderzoek, niet eerder vernietigen dan vier jaar na afloop van dit vervolgonderzoek.

5. Prijs en overige financiële bepalingen

- 5.1 Opdrachtnemer verricht de Diensten tegen een vaste totaalprijs. Deze vaste totaalprijs bedraagt €36.600,-- (excl. BTW en inclusief reis-, verblijf- en eventuele overige kosten).
- 5.2 De prijs heeft betrekking op alle door Opdrachtnemer in het kader van deze Overeenkomst te verrichten Diensten en eventueel daartoe benodigde materialen.

- 5.3 De overeengekomen tarieven zijn vast en onveranderlijk gedurende de duur van deze Overeenkomst.
- 5.4 Betaling vindt plaats als volgt:
 - een bedrag van € 18.300,- (excl. BTW) na ondertekening van deze Overeenkomst
 - het restant na oplevering van de resultaten en na acceptatie van de opdrachtgever en na ontvangst van het door de Koninklijke Bibliotheek (KB) afgegeven bewijs van aanbidding ten behoeve van het E-depot, bedoeld in 11.2.
- 5.5 Opdrachtnemer zendt de facturen onder vermelding van bovengenoemd contractnummer aan:

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
 Directie Leraren, t.a.v. mevrouw [REDACTED]
 IPC 2100, Kamer 11.039
 Postbus 16375
 2500 BJ Den Haag

6. Contactpersonen (Projectleiders)

- 6.1 Contactpersoon voor Opdrachtgever is [REDACTED]
 Contactpersoon voor Opdrachtnemer is [REDACTED]

7. Van toepassing zijnde Voorwaarden

- 7.1 Op deze Overeenkomst zijn uitsluitend van toepassing de "Algemene Rijksvoorwaarden voor het verstrekken van opdrachten tot het verrichten van Diensten 2008 (ARVODI-2008)" (bijlage 1), voor zover daarvan in deze Overeenkomst niet wordt afgeweken. De toepasselijkheid van eventuele algemene en bijzondere voorwaarden van Opdrachtnemer is uitgesloten.
- 7.2 Bij schending van de geheimhoudingsverplichtingen die ingevolge artikel 11 van de ARVODI-2008 op hem en zijn Personeel rusten, is Opdrachtnemer een boete verschuldigd van € 50.000,-- per gebeurtenis.

8. Intellectuele eigendomsrechten

8.1 (algemeen)

- a. In aanvulling op artikel 23 van de ARVODI-2008 maakt Opdrachtgever zonder toestemming van Opdrachtnemer geen gebruik van door Opdrachtnemer in eigen beheer ontwikkelde onderzoeksmethoden.
- b. Opdrachtgever kan steeds zelf analyses of andere bewerkingen op de Onderzoekgegevens uit (doen) voeren of het onderzoek (doen) voltooien.

8.2 (octrooi)

- a. De in het kader van het uitvoeren van deze Overeenkomst gedane en voor octrooi vatbare uitvindingen brengt Opdrachtnemer onverwijld onder de aandacht van Opdrachtgever.
- b. Opdrachtgever heeft het recht om op zijn naam octrooi aan te vragen ter zake van de resultaten die voortvloeien uit de Diensten in het kader van deze Overeenkomst. De kosten die daaraan verbonden zijn komen voor rekening van Opdrachtgever. Opdrachtnemer wordt schriftelijk geïnformeerd, indien Opdrachtgever overgaat tot het aanvragen van het octrooi.
- c. Indien Opdrachtgever van het onder b genoemde recht geen gebruik maakt, kan Opdrachtnemer aan Opdrachtgever toestemming vragen om op zijn naam en voor zijn rekening octrooi aan te vragen. Opdrachtgever kan aan het verlenen van toestemming voorwaarden verbinden.

8.3 (databankenrecht)

Voor zover Opdrachtnemer bij het uitvoeren van deze Overeenkomst gebruik maakt van een ten behoeve van het onderzoek vervaardigde databank in de zin van artikel 17, onder a,

van de Databankenwet, is het bepaalde in artikel 23 van de ARVODI-2008 van overeenkomstige toepassing.

8.4 (eigendomsoverdracht onderzoeksmateriaal)

Opdrachtnemer draagt aan Opdrachtgever in eigendom over, gelijk Opdrachtgever in eigendom aanvaardt, al het door de Opdrachtnemer ontvangen, aangeschafte en/of ten behoeve van het onderzoek vervaardigde en bewerkte materiaal, voor zover Opdrachtnemer daarover kan beschikken en voor zover daarop gegevens zijn vastgelegd die deel uitmaken van het onderzoek. De levering vindt plaats doordat beide partijen hierbij verklaren dat Opdrachtnemer bedoeld materiaal voor Opdrachtgever zal houden. Tot het in eigendom over te dragen materiaal behoort niet het materiaal waarop de ten behoeve van het onderzoek gebruikte adressen zijn vastgelegd, tenzij dit materiaal door tussenkomst of in opdracht van Opdrachtgever is verkregen.

9. Bewaarneming

- 9.1 Tenzij schriftelijk anders overeengekomen, zal Opdrachtnemer het in 8.4 bedoelde materiaal gedurende een periode van vier jaar, ingaande op de datum van ondertekening van de Overeenkomst, om niet voor Opdrachtgever bewaren.
- 9.2 Opdrachtnemer vervangt om niet het bovenbedoelde materiaal zolang hij dat onder zich heeft, wanneer dit door welke oorzaak dan ook geheel of gedeeltelijk onbruikbaar is geworden, teniet is gegaan of is vervreemd.
Een en ander voor zover vervanging mogelijk is en door Opdrachtgever wordt gewenst.
- 9.3 Na afloop van de periode van vier jaar stelt Opdrachtnemer het materiaal aan Opdrachtgever ter beschikking, of vernietigt het om niet op verzoek van Opdrachtgever. Indien Opdrachtnemer Opdrachtgever niet op de hoogte stelt van het verstrijken van genoemde termijn, is de bewaarneming stilzwijgend voortgezet tot op het moment dat een van beide partijen schriftelijk te kennen geeft de bewaarneming te beëindigen.

10. Beschikbaarstellen

- 10.1 Behalve voor het verrichten van die handelingen die behoren tot het uitvoeren van de opdracht, bedient Opdrachtnemer noch een door hem ingeschakelde derde, zich tijdens het onderzoek niet van het in 8.4 bedoelde materiaal zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Opdrachtgever.
- 10.2 Opdrachtnemer verschaft Opdrachtgever op eerste aanvraag inzage in het in 8.4 bedoelde materiaal en andere op het onderzoek betrekking hebbende bescheiden en stelt dit op verzoek ter beschikking aan Opdrachtgever, ook indien dit materiaal onder derden mocht rusten.
- 10.3 Opdrachtnemer vervaardigt op verzoek van Opdrachtgever duplicaten van het in 8.4 bedoelde materiaal en stelt het tegen kostprijs ter beschikking aan Opdrachtgever.
- 10.4 Opdrachtgever geeft terstond na afloop van het onderzoek aan Opdrachtnemer te kennen welke Onderzoeksgegevens op grond van de Wet openbaarheid van bestuur niet openbaar zijn. Deze gegevens verstrekt Opdrachtnemer niet aan derden.

11. Publicatie

- 11.1 In verband met het bepaalde in artikel 15b van de Auteurswet 1912 en artikel 8, tweede lid, van de Databankenwet brengt Opdrachtnemer in het onderzoeksrapport respectievelijk op de databank een auteursrechtelijk respectievelijk een databankenrechtelijk voorbehoud aan.
- 11.2 Opdrachtnemer biedt het eindrapport in elektronische vorm zowel aan Opdrachtgever als aan het E-depot van de KB aan. Aan de KB geschiedt dit onder vermelding van het unieke NOD-nummer, bedoeld in artikel 4.2. Opdrachtnemer ontvangt van de KB een bevestiging van ontvangst van het eindrapport ten behoeve van het E-depot.

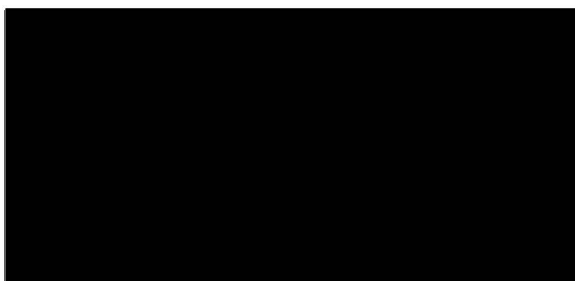
- 11.3 Een schriftelijk exemplaar van het eindrapport wordt door Opdrachtnemer aangeboden aan Opdrachtgever
- 11.4 In aanvulling op artikel 23 van de ARVODI-2008 geldt met betrekking tot publicatie het volgende: uitsluitend Opdrachtgever is bevoegd om (delen van) de rapportage openbaar te maken. Indien Opdrachtgever daartoe besluit, vermeldt hij daarbij Opdrachtnemer als uitvoerend bureau. Indien Opdrachtgever gelijktijdig met de publicatie van het eindrapport een toelichting of commentaar daarop openbaar wil maken, pleegt hij daarover voorafgaand overleg met Opdrachtnemer.
Indien Opdrachtgever besluit de resultaten van de Diensten niet te publiceren, kan Opdrachtnemer aan Opdrachtgever schriftelijk verzoeken deze in eigen beheer te mogen uitgeven. Deze toestemming wordt schriftelijk gegeven en wordt niet zonder redelijke grond geweigerd. Opdrachtgever kan aan het verlenen van deze toestemming voorwaarden verbinden.
- 11.5 In aanvulling op artikel 23 van de ARVODI-2008 geldt het volgende: het is Opdrachtnemer toegestaan de resultaten van de Diensten te gebruiken, met uitzondering van privacygevoelige gegevens. Opdrachtnemer zal daarbij niet in strijd handelen met de belangen van Opdrachtgever. Bij twijfel daarover treedt Opdrachtnemer vooraf in overleg met Opdrachtgever.

12. Integriteitsverklaring

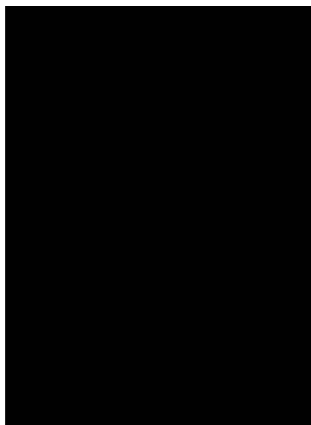
- 12.1 Opdrachtnemer verklaart dat hij ter verkrijging van de opdracht Personeel van Opdrachtgever generlei voordeel heeft geboden, gegeven, doen aanbieden of doen geven. Hij zal dat ook niet alsnog doen teneinde personen in dienst van Opdrachtgever te bewegen enige handeling te verrichten of na te laten.
- 12.2 Opdrachtgever verklaart dat hij tijdens de uitvoering van de opdracht op geen enkele wijze de onafhankelijkheid van Opdrachtnemer zal schenden.

13. Slotbepaling

- 13.1 In aanvulling op artikel 21 van de ARVODI-2008 geldt dat in alle gevallen van voortijdige beëindiging van deze Overeenkomst Opdrachtgever van Opdrachtnemer kan verlangen dat deze de Diensten op een zodanige wijze afrondt en de resultaten zodanig overdraagt aan Opdrachtgever of een door hem aan te wijzen derde, dat onbelemmerde voortzetting van het onderzoek mogelijk is.
- 13.2 Afwijkingen van deze Overeenkomst zijn slechts bindend voor zover zij uitdrukkelijk tussen partijen schriftelijk zijn overeengekomen.
- 13.3 Door ondertekening van deze Overeenkomst vervallen alle eventueel eerder door partijen gemaakte mondelinge en schriftelijke afspraken omtrent de hierbij overeengekomen Diensten.

Directeur van de Directie Leraren
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

5 mei 2009
lting bv

Bijlage(n):

1. ARVODI 2008
2. Offerteaanvraag DL/B/106614
3. Offerte 100803/2

TER BESLUITVORMING

Aan: DL

DL

Van

T +31-70-

Datum

14 april 2009

Registratienr

DL/B/118621

Kopie voor

nota

Onderwerp: Onderzoeksovereenkomst SRSLE

Paraaf H.B. DL

Dat

Paraaf

Datum

Kopie aan en akkoord van
DL

Datum afgedaan

Gekoppeld registratienr.

Deponeren in dossier

Aanleiding

De Subsidieregeling regionale samenwerkingsverbanden en landelijke expertisecentra is bijna ten einde. De directie Leraren heeft daarom een offerte doen uitgaan voor een evaluatieonderzoek. Doel is om te achterhalen óf en in welke mate de doelstellingen van de regeling behaald zijn en wat goede vervolgstappen zouden kunnen zijn voor toekomstig beleid op het gebied van de doelstellingen van deze regeling.

Voorstel

Besluiten

Bijlagen

- Gunningsbrief
- Onderzoeksovereenkomst (in tweevoud)
- Financieel voorblad
- Arvodi 2008
- Offerteaanvraag DL/B/106614
- Offerte B&A 100803/2

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

> Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

B&A Consulting
T.a.v. de heer [REDACTED]
Postbus 829
2501 CV DEN HAAG

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.minocw.nl

Contactpersoon

T +31-70- [REDACTED]

IPC 2100

Onze referentie
DL/B/118625

Bijlagen
3

Datum **23 APR. 2009**
Betreft Evaluatieonderzoek SRSLE

Geachte heer Papa,

Op 27 februari 2009 heeft de Directie Leraren van het Ministerie van OCW aan onder meer B&A Consulting verzocht een offerte uit te brengen voor het uitvoeren van het evaluatieonderzoek "Evaluatieonderzoek subsidieregeling regionale samenwerkingsverbanden en landelijke expertisecentra". Op 10 maart 2009 heeft u namens B&A Consulting aan dit verzoek gehoor gegeven. De van u ontvangen offerte biedt voldoende basis voor opdrachtverlening.

De prijs van de opdracht staat vermeld in de door u aangepaste offerte d.d. 20 maart 2009. U verricht de diensten tegen de in de offerte vermelde totaal prijs, te weten € 43.554,00. Deze prijs is inclusief BTW en inclusief reis-, verblijf- en eventuele overige kosten. Bijgaand vindt u twee exemplaren van de dienstverleningsovereenkomst, die door OCW is ondertekend. Ik verzoek u beide exemplaren te ondertekenen. Graag ontvang ik één exemplaar van u terug op onderstaand adres. Het andere exemplaar is voor uw eigen administratie.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Directie Leraren
T.a. v. mevrouw [REDACTED], IPC 2100, Kamer 11.039
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Als bijlage doe ik u voorts toekomen de ARVODI-2008, waaraan in de dienstverleningsovereenkomst gerefereerd wordt.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Namens deze,
De directeur van de Directie Leraren

**Algemene Rijksvoorwaarden
voor het verstrekken van opdrachten
tot het verrichten van
Diensten 2008 (ARVODI-2008)**

**Vastgesteld bij besluit van
de Minister-president,
Minister van Algemene Zaken,
van 26 februari 2008, nr. 3313667
(Stcrt. 2008, 52, p. 7)**

I ALGEMEEN

1. Begrippen

In deze algemene voorwaarden worden de navolgende begrippen met een beginhoofdletter gebruikt. Onder deze begrippen wordt verstaan:

- 1.1 Beroepsfouten: tekortkomingen, zoals vergissingen, onachtzaamheden, nalatigheden, verzuimen, onjuiste adviezen, die een vakbekwame en zorgvuldige opdrachtnemer onder de gegeven omstandigheden met inachtneming van normale oplettendheid en bij een normale vakkennis en normale wijze van vakuitoefening, behoort te vermijden;
- 1.2 Bijlage: een aanhangsel bij de Overeenkomst dat na parafering door beide partijen deel uitmaakt van de Overeenkomst;
- 1.3 Diensten: de door Opdrachtnemer op basis van de Overeenkomst ten behoeve van Opdrachtgever te verrichten werkzaamheden;
- 1.4 Overeenkomst: de schriftelijke overeenkomst tussen Opdrachtgever en Opdrachtnemer, waarop de Voorwaarden van toepassing zijn verklaard;
- 1.5 Personeel van Opdrachtgever: het door Opdrachtgever op grond van de Overeenkomst ter beschikking te stellen personeel;
- 1.6 Personeel van Opdrachtnemer: de door Opdrachtnemer voor de uitvoering van de Overeenkomst in te schakelen personeelsleden of hulppersonen, die krachtens de Overeenkomst onder zijn verantwoordelijkheid zullen werken;
- 1.7 Voorwaarden: deze algemene voorwaarden die van toepassing zijn op en deel uitmaken van de Overeenkomst;
- 1.8 Werkdag: kalenderdagen, behoudens weekenden en algemeen erkende feestdagen in de zin van artikel 3, eerste lid, van de Algemene Termijnenwet, waarop de overeengekomen Diensten worden verricht.

2. Toepassing

- 2.1 Afwijkingen van de Voorwaarden zijn slechts bindend, voor zover zij uitdrukkelijk tussen partijen schriftelijk zijn overeengekomen.
- 2.2 In geval van strijdigheid tussen de Nederlandse tekst van deze Voorwaarden en vertalingen daarvan, prevaleert steeds de Nederlandse tekst.

II UITVOERING VAN DE OVEREENKOMST

- 3. Garanties van de Opdrachtnemer**
- 3.1 Opdrachtnemer garandeert dat de door of namens hem te verrichten Diensten voldoen aan de in de Overeenkomst vastgelegde eisen.
- 3.2 Opdrachtnemer garandeert dat de door of namens hem te verrichten Diensten op vakbekwame wijze worden uitgevoerd.
- 4. Acceptatie en toetsing**
- 4.1 Indien Opdrachtgever de resultaten van de dienstverlening als onvoldoende beoordeelt, worden de resultaten van de Diensten niet geaccepteerd. In dat geval is hoofdstuk VI van toepassing.
- 4.2 Opdrachtgever kan de resultaten van de geleverde Diensten laten toetsen. Hij wijst daartoe een of meer functionarissen aan die bevoegd zijn voor hem de toetsing uit te voeren.
- 5. Vervanging personen die belast zijn met de uitvoering van de Diensten**
- 5.1 Vervanging van personen die zijn belast met de uitvoering van de Diensten, kan door Opdrachtnemer slechts bij uitzondering plaatsvinden.
- 5.2 Opdrachtnemer kan personen die zijn belast met de uitvoering van de Diensten niet zonder voorafgaande toestemming van Opdrachtgever tijdelijk of definitief vervangen. Opdrachtgever weigert zijn toestemming niet op onredelijke gronden en kan aan deze toestemming voorwaarden verbinden. De voor de oorspronkelijke personen geldende tarieven kunnen bij vervanging niet worden verhoogd.
- 5.3 Indien Opdrachtgever vervanging verlangt van personen die zijn belast met de uitvoering van de Diensten, omdat hij meent dat dit in het belang van een goede uitvoering van de Overeenkomst nodig of wenselijk is, geeft Opdrachtnemer hieraan gevolg. Daarbij wordt een tarief in rekening gebracht dat niet hoger is dan het tarief dat voor de persoon die wordt vervangen in de Overeenkomst is vastgelegd.
- 5.4 Bij een vervanging van personen die belast zijn met de uitvoering van de Overeenkomst, stelt Opdrachtnemer personen beschikbaar die qua deskundigheid, opleiding en ervaring ten minste gelijkwaardig zijn aan de te vervangen personen.
- 6. Gebruik van zaken van Opdrachtgever en diensten van derden**
- 6.1 Bij het verrichten van de Diensten kan Opdrachtnemer gebruik maken van zaken die eigendom zijn van Opdrachtgever, en die voor dat doel aan Opdrachtnemer in bruikleen worden gegeven. Aan deze bruikleen kunnen voorwaarden worden verbonden.
- 6.2 Bij het uitvoeren van de Overeenkomst maakt Opdrachtnemer slechts na toestemming van Opdrachtgever gebruik van de diensten van derden. Opdrachtgever onthoudt deze toestemming niet op onredelijke gronden. Aan de toestemming kan hij voorwaarden verbinden. De door Opdrachtgever verleende toestemming laat onverlet de verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid van Opdrachtnemer voor de nakoming van de krachtens de Overeenkomst op hem rustende verplichtingen en de krachtens de

belasting- en socialeverzekeringswetgeving op hem als werkgever rustende verplichtingen.

III VERHOUDING TUSSEN PARTIJEN EN BEGELEIDING

7. Voortgangsrapportage

Opdrachtnemer rapporteert over de voortgang van de werkzaamheden aan Opdrachtgever zo vaak en op de wijze als in de Overeenkomst is bepaald dan wel Opdrachtgever nodig acht.

8. Contactpersonen

8.1 Beide partijen wijzen een contactpersoon aan, die de contacten over de uitvoering van de Overeenkomst onderhoudt. Partijen informeren elkaar schriftelijk over degene die zij als contactpersoon hebben aangewezen.

8.2 Contactpersonen kunnen hun partij vertegenwoordigen en binden tenzij bij de Overeenkomst anders is bepaald.

9. Begeleidingscommissie/stuurgroep

De Overeenkomst kan voorzien in de instelling van een begeleidingscommissie of stuurgroep. De taken en bevoegdheden, alsmede de samenstelling van de begeleidingscommissie of stuurgroep kunnen in de Overeenkomst nader worden bepaald.

10. Wijze van kennis geven

10.1 Kennisgevingen van partijen op grond van de Overeenkomst worden schriftelijk gedaan.

10.2 Mondelinge mededelingen, toezeggingen of afspraken hebben geen rechtskracht, tenzij deze schriftelijk zijn bevestigd.

11. Geheimhouding

11.1 Opdrachtnemer maakt hetgeen hem bij de uitvoering van de Overeenkomst ter kennis komt en waarvan hij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs kan vermoeden op geen enkele wijze verder bekend, behalve voor zover enig wettelijk voorschrift of een uitspraak van de rechter hem tot bekendmaking daarvan verplicht.

11.2 Opdrachtnemer verplicht zijn Personeel deze geheimhoudingsverplichting na te leven.

11.3 Opdrachtnemer is er verantwoordelijk voor dat Personeel van Opdrachtnemer dat betrokken is bij de uitvoering van werkzaamheden in het kader van de uitvoering van de Overeenkomst, voor zover deze bij Opdrachtgever worden verricht, de door Opdrachtgever aangegeven privacyregels in acht neemt.

- 11.4 Beide partijen geven geen persberichten uit en doen geen andere openbare mededelingen met betrekking tot de onderhavige opdracht dan na voorafgaande toestemming van de andere partij. Toestemming is niet nodig, indien de verstrekking van informatie berust op een wettelijke verplichting.
- 11.5 Indien Opdrachtgever besluit over de resultaten van de geleverde Diensten en de daarmee gemoeide kosten de Tweede Kamer te informeren is de toestemming, bedoeld in het vierde lid, evenmin nodig.
- 11.6 Opdrachtnemer stelt alle gegevens (schriftelijke stukken, computerbestanden, etc.) die hij in het kader van de uitvoering van de Overeenkomst onder zich heeft, binnen 10 Werkdagen na beëindiging van de desbetreffende werkzaamheden aan Opdrachtgever ter beschikking.
- 11.7 Opdrachtgever kan bij de Overeenkomst een boete stellen op het schenden van de geheimhoudingsverplichtingen. Betaling van de boete, die onmiddellijk opeisbaar is, laat de gehoudenheid van Opdrachtnemer de schade die het gevolg is van de schending te vergoeden, onverlet.

12. Beveiliging

- 12.1 Opdrachtnemer draagt zijn Personeel dat betrokken is bij de uitvoering van de werkzaamheden voor zover die bij Opdrachtgever worden verricht, op de door Opdrachtgever aangegeven beveiligingsprocedures en huisregels in acht te nemen. Opdrachtgever informeert Opdrachtnemer tijdig over deze procedures en regels.
- 12.2 Opdrachtgever kan vorderen dat van Personeel van Opdrachtnemer minimaal drie Werkdagen voor aanvang van de werkzaamheden bij Opdrachtgever verklaringen omtrent het gedrag worden overgelegd.
- 12.3 Opdrachtgever kan Personeel van Opdrachtnemer onderwerpen aan een veiligheidsonderzoek, overeenkomstig de bij Opdrachtgever gebruikelijke regels. Opdrachtnemer verleent aan dit onderzoek zijn volledige medewerking. Opdrachtgever kan op grond van de uitkomsten van een dergelijk veiligheidsonderzoek de inzet van het betrokken personeelslid bij de uitvoering van de Overeenkomst zonder opgave van redenen weigeren.

IV VERGOEDING, MEERWERK EN MINDERWERK

- 13.1 Opdrachtgever zal aan Opdrachtnemer de werkelijk door hem gemaakte kosten en uren vergoeden, tenzij in de Overeenkomst een vaste prijs is overeengekomen.
- 13.2 Indien door aanvullende wensen of gewijzigde inzichten van Opdrachtgever of door wijziging van de voor de te verrichten prestaties van belang zijnde wettelijke voorschriften, de prestaties die Opdrachtnemer op grond van de Overeenkomst moet verrichten, aantoonbaar worden verzaamd dan wel uitgebreid, is sprake van meerwerk, dat voor vergoeding in aanmerking komt. Tot meerwerk worden niet gerekend aanvullende werkzaamheden of gewijzigde inzichten die Opdrachtnemer bij het sluiten van de Overeenkomst had behoren te voorzien. Indien een partij meent dat van

meerwerk sprake is, zal zij daarvan zo spoedig mogelijk mededeling doen aan de andere partij.

- 13.3 Opdrachtnemer vangt niet aan met meerwerk alvorens hij daartoe schriftelijke opdracht van Opdrachtgever heeft gekregen. Opdrachtnemer brengt ter verkrijging van een opdracht een schriftelijke offerte uit met betrekking tot de omvang van het verwachte meerwerk en de daaraan verbonden tijdsduur en kosten. Ter zake van het door Opdrachtnemer te verrichten meerwerk gelden de bepalingen van de Overeenkomst, waaronder de tarieven en eventuele kortingen, voor zover deze door de nadere schriftelijke opdracht niet worden gewijzigd. Opdrachtnemer kan bij het uitbrengen van een offerte geen nadere dan wel zwaardere voorwaarden stellen, dan die waarmee Opdrachtgever instemt.
- 13.4 Opdrachtnemer zal een opdracht tot meerwerk tot een maximum van 15% van de oorspronkelijke opdracht aanvaarden en uitvoeren. Een dergelijke opdracht tot meerwerk wordt uitgevoerd onder de bepalingen van de Overeenkomst.
- 13.5 Indien door gewijzigde inzichten van Opdrachtgever of door wijziging van de voor de te verrichten prestaties van belang zijnde wettelijke voorschriften de prestaties die Opdrachtnemer op grond van de Overeenkomst moet verrichten, aantoonbaar worden verlicht dan wel verminderd, is sprake van minderwerk, dat voor verrekening in aanmerking komt. Indien een partij meent dat van minderwerk sprake is, doet zij daarvan zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling aan de andere partij. Indien een vaste prijs is overeengekomen bepalen partijen in onderling overleg het bedrag van het minderwerk dat met de te betalen prijs zal worden verrekend.

V FINANCIËLE BEPALINGEN

14. Facturering

- 14.1 Het recht op betaling ontstaat na acceptatie door Opdrachtgever van de resultaten van de verrichte Diensten. Indien geen acceptatie is verzonden binnen 30 dagen na de uitvoering van de Diensten, worden deze geacht geaccepteerd te zijn. Opdrachtnemer factureert binnen 30 dagen na acceptatie.
- 14.2 Opdrachtnemer zendt de factuur toe aan Opdrachtgever onder vermelding van datum en nummer van de Overeenkomst, van het BTW-bedrag en, indien van toepassing op grond van artikel 14.1, onder overlegging van een afschrift van de kennisgeving van acceptatie, alsmede andere door Opdrachtgever verlangde gegevens.
- 14.3 Indien is overeengekomen dat betaling volgens nacalculatie plaatsvindt, zal Opdrachtnemer de factuur specificeren en in door Opdrachtgever eventueel nader aangegeven vorm factureren. In de factuur doet Opdrachtnemer opgave van het aantal en de data van de werkelijk en noodzakelijk bestede dagen of uren, waarbij Opdrachtnemer een korte omschrijving van de verrichte werkzaamheden geeft, alsmede een omschrijving van de eventuele reis- en verblijfkosten, indien deze niet zijn inbegrepen in de dag- of uurtarieven.

14.4 Meerwerk wordt door Opdrachtnemer na voltooiing van de meerwerkzaamheden, en acceptatie daarvan door Opdrachtgever, apart gefactureerd. De aard en de omvang van de verrichte meerwerkzaamheden worden in de facturen uitdrukkelijk vermeld en, aan de hand van authentieke documenten, gespecificeerd.

15. Betaling en controle

15.1 Opdrachtgever betaalt de door hem op basis van de Overeenkomst verschuldigde bedragen uiterlijk binnen 45 dagen na ontvangst en goedkeuring van de desbetreffende factuur aan Opdrachtnemer.

15.2 Indien Opdrachtgever een factuur zonder geldige reden niet binnen het verstrijken van de in het vorige lid genoemde termijn heeft voldaan, is hij van rechtswege de wettelijke rente over het openstaande bedrag verschuldigd. Op de rentevergoeding kan Opdrachtnemer geen aanspraak maken, indien de desbetreffende factuur niet aan het gestelde in artikel 14, tweede tot en met vierde lid, voldoet.

15.3 Opdrachtgever kan de door Opdrachtnemer verzonden factuur door een door Opdrachtgever aan te wijzen accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek op inhoudelijke juistheid laten controleren. Opdrachtnemer verleent de betrokken accountant inzage in boeken en bescheiden en verstrekt hem alle gegevens en informatie die deze verlangt. De controle is vertrouwelijk en strekt zich niet verder uit dan voor het verifiëren van de facturen is vereist. De accountant brengt zijn rapportage zo spoedig mogelijk aan partijen uit. De kosten van het accountantsonderzoek komen voor rekening van Opdrachtgever, tenzij uit het onderzoek van de accountant blijkt dat de factuur niet juist dan wel onvolledig is, in welk geval bedoelde kosten voor rekening van Opdrachtnemer komen.

15.4 Opdrachtgever kan de betaling van een factuur of een deel daarvan, waarover tussen partijen geen overeenstemming bestaat, opschorten gedurende de periode van het accountantsonderzoek. Van deze bevoegdheid maakt Opdrachtgever uitsluitend gebruik, indien bij hem redelijke twijfel bestaat omtrent de juistheid van de desbetreffende factuur.

15.5 Overschrijding van een betalingstermijn door Opdrachtgever of niet-betaling van een factuur op grond van vermoedelijke inhoudelijke onjuistheid daarvan of ingeval van ondeugdelijkheid van de gefactureerde Diensten geeft Opdrachtnemer niet het recht zijn werkzaamheden op te schorten dan wel te beëindigen.

16. Voorschot

16.1 Indien Opdrachtgever ter uitvoering van de Overeenkomst (een) betaling(en) verricht voor Diensten die nog niet zijn geleverd, kan hij verlangen dat door Opdrachtnemer voorafgaande aan die betaling(en) een kredietinstellingsgarantie "op afroep" aan Opdrachtgever wordt afgegeven ter waarde van het (de) betaalde bedrag(en). Aan de garantie zijn voor Opdrachtgever geen kosten verbonden. Worden vanwege enige tekortkoming aan de zijde van Opdrachtnemer Diensten niet binnen de overeengekomen termijn geaccepteerd, dan is Opdrachtnemer de wettelijke rente over het voorschot verschuldigd voor de tijd dat de tekortkoming voortduurt.

- 16.2 De kredietinstellingsgarantie "op afroep" wordt afgegeven door een door Opdrachtgever aanvaarde kredietinstelling, overeenkomstig het bij deze Voorwaarden gevoegde model (bijlage 1).

VI TEKORTSCHIETEN IN DE NAKOMING, ONTBINDING EN OPZEGGING

17. Dreigende vertraging

- 17.1 Indien de voortgang van de werkzaamheden vertraging dreigt te ondervinden, bericht Opdrachtnemer dat onmiddellijk aan Opdrachtgever met vermelding van oorzaak en consequenties daarvan. Tevens stelt Opdrachtnemer maatregelen voor om verdere vertraging te voorkomen.

- 17.2 Binnen 14 dagen na ontvangst van de in het vorige lid bedoelde melding, bericht Opdrachtgever of hij al dan niet instemt met de voorgestelde maatregelen en de genoemde consequenties. Instemming houdt niet in dat Opdrachtgever de oorzaak van de dreigende vertraging erkent en laat alle andere rechten of vorderingen die Opdrachtgever op grond van de Overeenkomst toekomen, onverlet.

18. Boete

- 18.1 Indien de volledige Diensten niet binnen de overeengekomen dan wel verlengde termijn zijn verricht op een wijze die aan de Overeenkomst beantwoordt, is Opdrachtnemer aan Opdrachtgever een onmiddellijk opelsbare boete verschuldigd van 0,1 % van de totale dan wel maximale prijs die met de Overeenkomst is gemoed voor elke dag dat de tekortkoming voortduurt tot een maximum van 10 % daarvan. Indien nakoming anders dan door overmacht blijvend onmogelijk is geworden, is de boete onmiddellijk in haar geheel verschuldigd.

- 18.2 De boete komt Opdrachtgever toe, onverminderd alle andere rechten of vorderingen, daaronder mede begrepen:
- a. zijn vordering tot nakoming van de overeengekomen verplichting tot het verrichten van de Diensten;
  - b. zijn recht op schadevergoeding.

- 18.3 De boete wordt verrekend met de door Opdrachtgever verschuldigde betalingen, ongeacht of de vordering tot betaling daarvan op een derde is overgegaan.

19. Aansprakelijkheid

- 19.1 Indien één der partijen tekortschiet in de nakoming van haar verplichtingen uit de Overeenkomst, kan de andere partij haar in gebreke stellen. De nalatige partij is echter onmiddellijk in verzuim als nakoming van de desbetreffende verplichtingen anders dan door overmacht binnen de overeengekomen termijn reeds blijvend onmogelijk is. De ingebrekestelling geschiedt schriftelijk, waarbij aan de nalatige partij een redelijke termijn wordt gegund om alsnog haar verplichtingen na te komen. Deze termijn is een fatale termijn. Indien nakoming binnen deze termijn uitblijft, is de nalatige partij in verzuim.

- 19.2 De in het vorige lid genoemde ingebrekestelling is niet vereist indien de termijn waarbinnen de overeengekomen Diensten verricht hadden moeten zijn, voor de afloop daarvan is verlengd. Indien de in het vorige lid bedoelde nakoming ook niet heeft plaatsgevonden voor het eind van de verlengde termijn, is de nalatige partij vanaf dat moment direct in verzuim.
- 19.3 De partij die toerekenbaar tekortschiet in de nakoming van haar verplichtingen, is tegenover de andere partij aansprakelijk voor de door de andere partij geleden dan wel te lijden schade,
- 19.4 Opdrachtnemer vrijwaart Opdrachtgever tegen eventuele aanspraken van derden op vergoeding van schade als gevolg van het tekortschieten als bedoeld in het derde lid.
- 19.5 Indien Opdrachtnemer voor het verrichten van de Diensten gebruik maakt van zaken als bedoeld in artikel 6, eerste lid, die eigendom zijn van Opdrachtgever, is Opdrachtnemer aansprakelijk voor de schade die aan deze zaken wordt toegebracht. Indien als gevolg van de aanwezigheid van zaken van Opdrachtgever bij Opdrachtnemer ter uitvoering van de Overeenkomst schade aan Opdrachtnemer of aan derden wordt toegebracht, op welke wijze dan ook, is deze schade geheel voor rekening en risico van Opdrachtnemer. In voorkomende gevallen zal Opdrachtnemer Opdrachtgever vrijwaren tegen aanspraken van derden.
- 19.6 Alle verplichtingen met betrekking tot het Personeel van Opdrachtnemer, ook die krachtens de belasting- en socialeverzekeringswetgeving, komen ten laste van Opdrachtnemer. Opdrachtnemer vrijwaart Opdrachtgever tegen elke aansprakelijkheid in dit verband.

20. Overmacht

Onder overmacht wordt in ieder geval niet verstaan: gebrek aan personeel, stakingen, ziekte van personeel, verlate aanlevering of ongeschiktheid van voor de uitvoering van de werkzaamheden benodigde goederen, liquiditeits- of solvabiliteitsproblemen aan de zijde van Opdrachtnemer of tekortschieten van door hem ingeschakelde derden.

21. Ontbinding en opzegging

- 21.1 Onverminderd hetgeen overigens in de Overeenkomst is vastgelegd, kan elk van de partijen de Overeenkomst door middel van een aangetekend schrijven buiten rechte geheel of gedeeltelijk ontbinden, indien de andere partij in verzuim is dan wel nakoming blijvend of tijdelijk onmogelijk is.
- 21.2 Indien één der partijen gedurende een bij de Overeenkomst te bepalen periode ten gevolge van overmacht haar verplichtingen op grond van de Overeenkomst niet kan nakomen, heeft de andere partij het recht de Overeenkomst door middel van een aangetekend schrijven met onmiddellijke ingang buiten rechte geheel of gedeeltelijk te ontbinden, zonder dat daardoor enig recht op schadevergoeding zal ontstaan.
- 21.3 In geval van overmacht gaan partijen niet eerder tot ontbinding over dan na het verstrijken van een termijn van 15 Werkdagen, tenzij partijen een andere termijn overeenkomen.

- 21.4 Opdrachtgever kan, zonder enige aanmaning of ingebrekestelling, met onmiddellijke ingang buiten rechte de Overeenkomst door middel van een aangetekend schrijven ontbinden, indien Opdrachtnemer (voorlopige) surseance van betaling aanvraagt of hem (voorlopige) surseance van betaling wordt verleend, Opdrachtnemer zijn faillissement aanvraagt of in staat van faillissement wordt verklaard, de onderneming van Opdrachtnemer wordt geliquideerd, Opdrachtnemer zijn onderneming staakt, op een aanmerkelijk deel van het vermogen van Opdrachtnemer beslag wordt gelegd, Opdrachtnemer een fusie of splitsing aangaat of wordt ontbonden, dan wel Opdrachtnemer anderszins niet langer in staat moet worden geacht de verplichtingen uit de Overeenkomst na te kunnen komen.
- 21.5 Opdrachtgever kan voorts de Overeenkomst door middel van een aangetekend schrijven te allen tijde opzeggen. Tussen Opdrachtgever en Opdrachtnemer zal alsdan afrekening plaatsvinden op basis van de door de Opdrachtnemer ter zake van de uitvoering van de onderhavige opdracht verrichte Diensten en in redelijkheid gemaakte kosten en van de voor de uitvoering van de opdracht in redelijkheid voor de toekomst reeds aangegane verplichtingen. Opdrachtgever hoeft Opdrachtnemer op generlei wijze anderszins schadeloos te stellen voor de gevolgen van de opzegging van de Overeenkomst.

22. Behoud recht nakoming te vorderen

Het nalaten door één van de partijen om binnen een in de Overeenkomst genoemde termijn nakoming van enige bepaling te verlangen, tast het recht om alsnog nakoming te verlangen niet aan tenzij de desbetreffende partij uitdrukkelijk en schriftelijk met de niet-nakoming heeft ingestemd.

VII DIVERSEN

23. Intellectuele eigendomsrechten

- 23.1 Alle intellectuele eigendomsrechten die kunnen of zullen kunnen worden uitgeoefend - waar en wanneer dan ook - ten aanzien van de resultaten van de verrichte Diensten die Opdrachtnemer voor Opdrachtgever verricht, berusten bij Opdrachtgever. Deze rechten worden op grond van de Overeenkomst door Opdrachtnemer op het moment van het ontstaan daarvan aan Opdrachtgever overgedragen, welke overdracht door Opdrachtgever reeds nu voor alsdan wordt aanvaard.
- 23.2 Voor zover de resultaten, bedoeld in het eerste lid, tot stand komen met gebruikmaking van reeds bestaande, niet aan Opdrachtgever toekomende intellectuele eigendomsrechten, verleent Opdrachtnemer aan Opdrachtgever een niet-exclusief gebruiksrecht van onbepaalde duur. Opdrachtnemer garandeert in dat geval gerechtigd te zijn tot het verlenen van vorenbedoeld gebruiksrecht.
- 23.3 Voor zover voor de overdracht van de rechten, bedoeld in het eerste lid, een nadere akte zou zijn vereist, machtigt Opdrachtnemer Opdrachtgever reeds nu voor alsdan onherroepelijk om zodanige akte op te maken en namens Opdrachtnemer te ondertekenen, onverminderd de verplichting van Opdrachtnemer om op eerste verzoek

van Opdrachtgever aan de overdracht van deze rechten medewerking te verlenen, zonder daarbij voorwaarden te kunnen stellen. Opdrachtnemer machtigt voor zover nodig Opdrachtgever hierdoor onherroepelijk om de overdracht van deze intellectuele eigendomsrechten in de desbetreffende registers te doen in- of overschrijven.

- 23.4 Indien tussen partijen verschil van mening bestaat over intellectuele eigendomsrechten ten aanzien van de resultaten van de verrichte Diensten wordt er, behoudens tegenbewijs, van uitgegaan dat die rechten bij Opdrachtgever berusten. In alle gevallen mag Opdrachtgever het bij de Overeenkomst beoogde gebruik van de uitkomst van de resultaten maken.
- 23.5 Opdrachtnemer doet hierbij afstand jegens Opdrachtgever van alle eventueel aan hem, Opdrachtnemer, toekomende zogenaamde persoonlijkheidsrechten als bedoeld in de Auteurswet 1912, in de mate als de toepasselijke regelgeving zodanige afstand toelaat. Opdrachtnemer doet, hiertoe gevolmachtigd, ook namens het aan zijn zijde betrokken Personeel, afstand jegens Opdrachtgever van alle eventueel aan deze personeelsleden toekomende persoonlijkheidsrechten, in de mate als de toepasselijke regelgeving zodanige afstand toelaat.
- 23.6 Opdrachtnemer mag de resultaten van de verrichte Diensten in generlei vorm aan derden beschikbaar stellen, noch hierover aan derden enige inlichting te verschaffen, tenzij Opdrachtgever uitdrukkelijk toestemming hiervoor heeft verleend. Opdrachtgever kan aan deze toestemming voorwaarden verbinden.
- 23.7 Opdrachtnemer vrijwaart Opdrachtgever tegen aanspraken van derden ter zake van (eventuele) inbreuk op intellectuele eigendomsrechten van die derden, vergelijkbare aanspraken met betrekking tot kennis, ongeoorloofde mededinging en dergelijke daar- onder begrepen. Opdrachtnemer verplicht zich tot het op zijn kosten treffen van alle maatregelen die kunnen bijdragen tot voorkoming van stagnatie en tot beperking van de te maken extra kosten en/of te lijden schade als gevolg van bedoelde inbreuken.
- 23.8 Onverminderd het hiervoor bepaalde kan Opdrachtgever, indien derden Opdrachtgever ter zake van schending van intellectuele eigendomsrechten aansprakelijk stellen, de Overeenkomst schriftelijk, buiten rechte, geheel of gedeeltelijk ontbinden. Van zijn recht tot ontbinding van de Overeenkomst zal Opdrachtgever geen gebruik maken dan na voorafgaand overleg met Opdrachtnemer.

24. Overdracht rechten en verplichtingen uit de Overeenkomst

Partijen mogen de uit de Overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen niet zonder toestemming van de andere partij aan een derde overdragen. Toestemming wordt niet zonder redelijke grond geweigerd. Partijen kunnen daaraan voorwaarden verbinden.

25. Verzekering

- 25.1 Opdrachtnemer heeft zich adequaat verzekerd en zal zich adequaat verzekerd houden voor de navolgende risico's:
- a. beroepsaansprakelijkheid (risico's die voortvloeien uit Beroepsfouten);

- b. bedrijfsaansprakelijkheid (waaronder aansprakelijkheid voor schade toegebracht aan personen of zaken die eigendom zijn van Opdrachtgever);
- c. verlies van en schade aan bedrijfsinventaris (waaronder door brand en diefstal), inclusief de zaken die eigendom zijn van Opdrachtgever.

- 25.2 Opdrachtnemer legt op verzoek van Opdrachtgever onverwijld (een gewaarmerkt afschrift van) de polissen en de bewijzen van premiebetaling ter zake van de in het eerste lid bedoelde verzekeringen dan wel een verklaring van de verzekeraar betreffende het bestaan van deze verzekeringen en het betaald zijn van de premie over. Opdrachtnemer beëindigt niet zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Opdrachtgever de verzekeringsovereenkomsten dan wel de condities waaronder deze zijn aangegaan. Evenmin wijzigt Opdrachtnemer het verzekerde bedrag ten nadele van Opdrachtgever zonder bedoelde toestemming. De door Opdrachtnemer verschuldigde verzekeringspremies worden geacht in de overeengekomen prijzen en tarieven te zijn begrepen.
- 25.3 Opdrachtnemer cedeert bij voorbaat aan Opdrachtgever alle aanspraken op uitkeringen van verzekeringspenningen, als bedoeld in het eerste lid en voor zover betrekking hebbende op schade, waarvoor Opdrachtnemer op grond van de Overeenkomst jegens Opdrachtgever aansprakelijk is. Opdrachtnemer verplicht zich om deze cessie schriftelijk ter kennis van zijn verzekeraar te brengen en hiervan een afschrift aan Opdrachtgever te zenden, onverminderd de bevoegdheid van Opdrachtgever om hiervan aan deze verzekeraar melding te doen.
- 25.4 Verzekeringspenningen die door verzekeringsmaatschappijen rechtstreeks aan Opdrachtgever worden uitbetaald, worden in mindering gebracht op de door Opdrachtnemer voor het verzekerde voorval aan Opdrachtgever te betalen schadevergoeding.
- 26. Overname van Personeel, omkoping, belangenverstrengeling**
- 26.1 Partijen zullen zonder toestemming van de wederpartij, tijdens de uitvoering van de Overeenkomst en binnen één jaar na beëindiging daarvan, geen personeel van de wederpartij in dienst nemen of met dat personeel over indiensttreding onderhandelen. Deze toestemming wordt niet zonder redelijke grond onthouden.
- 26.2 Partijen zullen aan elkaar noch aan derden aanbieden, noch van elkaar of derden vragen, accepteren of toegezegd krijgen, voor henzelf of enige andere partij, enige schenking, beloning, compensatie of profijt van welke aard dan ook die uitgelegd kan worden als een onwettige praktijk. Een dergelijke praktijk kan reden zijn voor gehele of gedeeltelijke ontbinding van de Overeenkomst.
- 26.3 Indien blijkt dat een lid van het Personeel van Opdrachtgever een al dan niet betaalde nevenfunctie vervult bij Opdrachtnemer of ten tijde van de onderhandelingen over de totstandkoming van de Overeenkomst heeft vervuld, zonder dat Opdrachtgever daarover vóór het sluiten van de Overeenkomst is ingelicht, kan Opdrachtgever de Overeenkomst zonder ingebrekestelling met onmiddellijke ingang ontbinden zonder tot enige schadevergoeding te zijn gehouden.

26.4 Opdrachtnemer betreft geen personen, anders dan met toestemming van Opdrachtgever, bij de uitvoering van de Overeenkomst die in een periode van twee jaar voorafgaand aan de werkzaamheden bij Opdrachtgever in dienst zijn geweest.

27. Nietige en vernietigde bepalingen

Indien één of meer bepalingen van de Voorwaarden of de Overeenkomst nietig blijken te zijn of door de rechter vernietigd worden, behouden de overige bepalingen van de Voorwaarden of de Overeenkomst hun rechtskracht. Partijen zullen over de nietige of vernietigde bepalingen overleg voeren teneinde een vervangende regeling te treffen. De vervangende regeling zal de strekking van de Voorwaarden of de Overeenkomst niet aantasten.

28. Vervolgopdracht

Opdrachtnemer kan aan de Overeenkomst geen enkel recht ontleen voor de verkrijging van een vervolgopdracht.

29. Melding in publicaties of reclame-uitingen

Opdrachtnemer maakt in publicaties of reclame-uitingen geen melding van de opdrachtverlening en gebruikt de naam van Opdrachtgever niet als referentie dan na toestemming van Opdrachtgever.

30. Voortdurende verplichtingen

Verplichtingen die naar hun aard bestemd zijn om ook na afloop van de Overeenkomst voort te duren, behouden nadien hun werking. Tot deze verplichtingen behoren onder meer: vrijwaring voor schending van intellectuele eigendomsrechten, geheimhouding, cessie van verzekeringspenningen, geschillenbeslechting, domiciliekeuze en toepasselijk recht.

31. Geschillen en toepasselijk recht

31.1 Ieder geschil tussen partijen ter zake van de Overeenkomst zal bij uitsluiting worden voorgelegd aan de daartoe bevoegde rechter in het arrondissement Den Haag, tenzij partijen alsnog een andere vorm van geschillenbeslechting zullen overeenkomen.

31.2 Op de Overeenkomst is Nederlands recht van toepassing.

- + - + - + - + -

TREFW.: EVAP VORM: AAN

B&A Doc 43

TEAM: ODB BRINNR.:

REG. d.d. 30 JUNI 2009

AFDV: 20-7-09

REG.NR.: OND-09-51669

maatschappelijk • betrokken

Prinses Margrietplantsoen 87
Postbus 829
2501 CV Den Haag

t 070 - 3029500
f 070 - 3029501

info@bagroep.nl
www.bagroep.nl

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Directie Leraren, t.a.v. mevrouw [REDACTED]

IPC 2100, Kamer 11.039

Postbus 16375

2500 BJ DEN HAAG

Directie/afd/ bureau:	DL/B
Verrichte pres- taties o.g. gelever- de goederen en condities accoord. Paraaf behande- lend ambtenaar.	[REDACTED]

Den Haag, 23 juni 2009

Ref.nr.: 26155

Ministerie van OCW	
E-doc Nr.	134743
Datum Reg.	24-6-2009
Directie	DL

Datum:	[REDACTED]
Betaling acc Naam:	[REDACTED]
Handtekening	[REDACTED]

VN: zugus
OCCIAO REG.BET.

SLOTFACTUUR

FACTUURNUMMER: 4276/26155

VOOR PROJECT: EVALUATIEONDERZOEK SUBSIDIEREGELING REGIONALE SAMENWERKINGSVERBANDEN EN LANDELIJKE EXPERTISECENTRA

VERPLICHTINGENNR OND/ODB-09/39341U

50% van 36.600 € 18.300,00

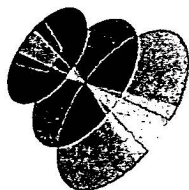
BTW 19% - 3.477,00

Te voldoen € 21.777,00

NOTIFICEREN
dd 1-7-09
paraaf [REDACTED]

GELIEVE BOVENSTAANDE BEDRAG BINNEN 14 DAGEN OVER TE MAKEN OP REKENINGNUMMER BANK ING 65 87 74 425
T.N.V. B&A CONSULTING BV ONDER VERMELDING VAN HET FACTUURNUMMER.

B&A Consulting bv
KvK Haaglanden 27165631
BTW nr. NL. 8063.40.125.B.01

CFI

Agentschap van het
Ministerie van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap

Verplichtingeninformatie

Na invulling zenden aan CFI

- u dient tevens mee te zenden:
  - een minuut met diskette
  - de originele aanvraag

blad 1

Voor iedere verplichting een apart formulier invullen.

In te vullen door de velddirectie

1 Gegevens velddirectie

Registratienummer KOI 139704

- Bestemd voor unit
- CFI/BGS
  - CFI/BPO
  - CFI/BVH
  - CFI/BVO

- E-Verplichting
- Factuur
- Regeling

Naam velddirectie KO

Org.-
eenheid F

Beleids-
eenheid

Naam opsteller

Afdeling

Datum 25/6 9

Paraaf

Tekeningsbevoegd

Afdeling F

Datum 8/7

Paraaf

Financiële afdeling

Afdeling F

Datum 2/07

Paraaf

Financiële afdeling

Naam directeur of
plv. directeur financiële
afdeling

Datum 13/7/09

Paraaf

2 Opmerkingen

Onderwerp onderzoek 'harde kern' wachtlijsten kindopvang (20% besjeplan, Nadere "harde kern" wachtlijsten kou van BSO) -> diversen.

Onderwerp op basis van regeling

Juridische grondslag Ream contract

Datum verzending naar CFI

Ga verder met invullen op blad 2, 3 en 4

In te vullen door CFI

3 Registratie CFI

Datum ingekomen brief _____

Kenmerk _____

verplichtingsbrief BGS-BPO-BVH-BVO

Onderwerp _____

ingekomen brief _____

NOTIFICEREN
dd 21-7-2009
paraaf

Verplichting/wijziging in G

Ingevoerd door

Datum 16/7/09

Paraaf

Goedgekeurd door

Datum

Paraaf

Verplichtingnummer REG BET 50700 -403

Opmerkingen/
bijzonderheden

Planning

Realisatie

Budg. gecontro.

TREFW.: EUK VORM: AM
TEAM: 0913 BRINNR.

REG. d.d. 15 JUL 2009

Agendaregel

Bewakingsregel

Zo ja, korte omschrijving
Agenda datum

- Ja Nee
- Ja Nee

AFDV: 4-8-09
REG.NR.: 0913-09/160665

In te vullen door de velddirectie

4 Invoer verplichtingen in GEFIS

a Naam begunstigde

B e A

b Soort verplichting

Aan te gane verplichting

Vijziging op aangegane verplichting
Verplichtingnummer

Datum wijziging

Reden wijziging

Bij een wijziging behoeven alleen de gegevens die gewijzigd zijn te worden ingevuld.

c Budgetcode

24.03.01.02.

Budgetnaam

Onderzoek

d Type crediteur

GEFIS (B) Bevoegd gezag (G)

Onderwijsinstelling (O) Ondersteunende instelling (S)

Relatienummer

315000na

nr

BRIN-nr

BRIN-nr

e Type verplichting

Standaard

f Datum

aanvang bekostiging

juni 2009

Datum

einde bekostiging

juni 2009

g Kostenplaats

h Soort betaling

Voorschot Bestemmingsbedrag

i Omschrijving
verplichting

j Kasgevolgen

Kostensoort

Bedrag verplichting

Kasgevolgen (kasritme)

2009 20 20 20

4100na

13.258,98

13.258,98

Totaal bedrag
verplichting

€ 13.258,98

m Betaaltermijnen

Automatische betaaltermijnen

Niet-automatische betaaltermijnen
Omschrijving reden

n Betaalritme

Datum
eerste betaling

Datum
laatste betaling

€ 13.258

Aantal betaal-
termijnen per jaar
Volgnummer
betaalfrequentie

In te vullen door de velddirectie

5 Specificatie betaallijne

Indien uit de bij vraag 4n niet is af te leiden hoe de betaaldata en/of de te betalen bedragen over de betaalperiode zijn verdeeld, dan dient u deze specificatie in te vullen.

Maand	Jaar 2009	20	20	20	20
Januari					
Februari					
Maart					
April					
Mei					
Juni					
Juli					
Augustus					
September					
Oktober					
November					
December					
Totaal	€ 13.250	€	€	€	€

In te vullen door de velddirectie

Informatie-uitwisseling

Verwachte datum
verstrekking prestatiedatum

Bijgevoegde stukken

- Factuur
- Eindrapportage.
- Garantieboek

Informatie van CFI te ontvangen

Andere informatie of stukken

Inhoud uitgaande brief

Conform bijgevoegde concepttekst (beleidsmatig gedeelte en subsidiepassage).

Aangevuld met de volgende standaardtekst(en) van technische subsidievoorwaarden van nummer(s):

Toelichting

WAAR WACHTEN OUDERS OP?

NADER ONDERZOEK NAAR EEN 'HARDE KERN' OP DE WACHTLIJST
VOOR BSO EN DAGOPVANG

Den Haag, 14 mei 2009

COLOFON

Projectnummer: 26086

Auteurs: [redacted] & [redacted] (Regioplan)
[redacted] (Pelosa)
[redacted] (B&A)

B&A Centrum voor Beleidsevaluatie
Prinses Margrietplantsoen 87
Postbus 829
2501 CV Den Haag

t 070 - 3029500
f 070 - 3029501

e-mail: info@bagroep.nl
http: www.bagroep.nl

© Copyright B&A Groep 2009.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

B&A is gevestigd in Den Haag, Deventer, Amsterdam.

15-5-2009 14:30:00

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting 5

1 Inleiding 7

2 Plan van aanpak 9

- 2.1 Probleemstelling 9
- 2.2 Uitwerking onderzoeksvragen 9
- 2.3 Plan van aanpak 10
  - 2.3.1 Stap 1: Kwalitatief onderzoek 10
  - 2.3.2 Stap 2: Dataverzameling 11
  - 2.3.3 Stap 3: Survey 12
  - 2.3.4 Stap 4: Analyse 13

3 Ouders die lang wachten 15

- 3.1 Inleiding 15
- 3.2 De harde kern 15
- 3.3 Locatiekeuze 15
- 3.4 Dagdelen 16
- 3.5 Zekerheid voor later 17
- 3.6 Inburgeraars 17
- 3.7 Alternatieven voor opvang 18
- 3.8 Conclusies 18

4 Kinderen die snel worden geplaatst 21

- 4.1 Inleiding 21
- 4.2 'Snelle' ouders en kinderen 21
- 4.3 Flexibele ouders 21
- 4.4 Nieuwe centra 22
- 4.5 Voorrang 22
- 4.6 Gunstige leeftijden 23
- 4.7 Conclusie 23

5 Wachtlijstadministraties en Survey onder Ouders 25

- 5.1 Inleiding 25
- 5.2 Wachtlijsten 25
- 5.3 Ontwikkeling wachtlijsten 28
  - 5.3.1 BSO 31
- 5.4 Lang versus kort wachtenden 33
- 5.5 Toetsing hypothesen 34
- 5.6 Conclusie 36

Bijlage: Vragenlijst 39

SAMENVATTING

Inleiding

Het ministerie van OCW monitort sinds 2007 de wachtlijsten en wachttijden in de buitenschoolse opvang (BSO) en dagopvang (KDV). De meting van 1 juni 2008, gaf een significant langere wachttijd voor kinderen die op de peildatum nog op de wachtlijst staan dan eerdere metingen.

Dat resultaat deed het vermoeden dat er een specifieke categorie van kinderen is ontstaan die lang wacht op BSO of dagopvang, een soort 'harde kern' van kinderen op de wachtlijst. Eind oktober 2008 heeft het ministerie van OCW aan Pelosa BV, Regioplan Beleidsonderzoek en B&A Consulting gevraagd gezamenlijk een onderzoek uit te voeren om te achterhalen of er inderdaad een 'harde kern' is en zo ja, wat de oorzaken zijn van het ontstaan van de 'harde kern'.

Werkwijze

Er zijn tien hypothesen zijn onderzocht door middel van de volgende onderzoeksstappen:

- Stap 1: Een kwalitatief onderzoek onder zes gemeenten en twaalf kinderopvangorganisaties.
- Stap 2: Het verzamelen van gegevens van ouders over de plaatsing van hun kinderen in de kinderopvang en het koppelen van deze gegevens aan gegevens van kinderopvangorganisaties uit hun wachtlijstadministratie per 1 december 2008.
- Stap 3: Survey onder 800 ouders (wachtenden en geplaatsten).
- Stap 4: Het analyseren van de kans op plaatsing en de invloed van kenmerken van ouders.

Conclusies

Het onderzoek leidde tot de volgende conclusies:

De netto wachtlijst, de wachtlijst van kinderen waarvan de wensdatum voorbij is, kent volgens dit onderzoek een grote mate van vervuiling. Van de ouders op de wachtlijst blijkt 54% een plek in de opvang te zoeken, 34% was al geplaatst en 12% had inmiddels geen behoefte meer aan een plek. Onder de ouders die een plek zochten ging het in 23% van de gevallen om een uitbreiding of andere mutatie, het betreffende kind zat al in de kinderopvang. Dit betekent dat van de hele netto wachtlijst 31% wacht op een eerste plaatsing in de opvang.

Het onderzoek heeft aangetoond dat van de kinderen die in 2008 op de wachtlijst stonden voor dagopvang 33 procent langer dan een jaar op een eerste plaatsing moest wachten. In de buitenschoolse opvang heeft 38 procent van de kinderen langer dan een jaar moeten wachten¹.

---

¹ Dit resultaat kan niet worden gecombineerd met de gegevens over de vervuiling. Gegevens over de vervuiling zijn gebaseerd op kinderen op de wachtlijst. Gegevens over de wachttijd zijn gebaseerd op kinderen die zijn geplaatst op de opvang.

Op basis van de statistische analyses kunnen de volgende conclusies getrokken worden over de kans op plaatsing van kinderen in de opvang:

- Voor BSO en dagopvang geldt dat ouders met een specifieke voorkeur voor bepaalde dagdelen (maandag, dinsdag, donderdag), blijven wachten tot op die dagdelen opvang beschikbaar komt. Zij hebben daardoor minder kans om geplaatst te worden. Omgekeerd geldt dat ouders die flexibel zijn in de dagen dat zij werken en opvang nodig hebben, sneller een plek krijgen;
- Voor BSO geldt dat kinderen die reeds een broertje of zusje bij dezelfde organisatie in de BSO hebben, een grotere kans hebben om geplaatst te worden. Deze relatie geldt niet voor de dagopvang;
- Ouders van kinderen die een wensdatum voor BSO hebben rond de vierde verjaardag van het kind hebben meer kans om hun kind te plaatsen dan ouders van kinderen die opvang zoeken voor een ouder kind.

Een aantal hypothesen kon niet statistisch getoetst worden, maar blijkt op basis van de kwalitatieve analyse aannemelijk, te weten:

- Ouders die een inburgeringscursus (willen) gaan volgen, schrijven zich in, maar regelen opvang vaak/bijna altijd/altijd? informeel. Zij hebben daardoor geen reden om van opvang gebruik te maken. Deze groep kan beschouwd worden als 'harde kern';
- Kinderen van ouders met een urgentieverklaring van de gemeente, hebben een grotere kans om geplaatst te worden;
- Kinderen van een ouder die bij de kinderopvangorganisatie zelf werkt, hebben een grotere kans om geplaatst te worden;
- Ouders met een specifieke voorkeur voor een bepaalde locatie (bepaald centrum, dichtbij huis of werk, dichtbij basisschool), blijven wachten tot op die locatie opvang beschikbaar komt.
- Ouders die tijdelijk minder werken of alternatieve opvang organiseren, schrijven zich voor de zekerheid vast in, maar maken pas veel later daadwerkelijk van opvang gebruik en zullen er voor een deel nooit gebruik van maken.

Een hypothese kon niet statistisch getoetst worden en de kwalitatieve analyse gaf te weinig aanknopingspunten om ze aannemelijk te achten, te weten:

- Kinderen hebben een grotere kans om geplaatst te worden in andere maanden dan september en januari, omdat op 1 september en 1 januari sprake is van een piek in wensdata;

De soort opvang (BSO of dagopvang) had niet veel invloed op de geldigheid van de hypothesen. Wel kunnen de volgende verschillen worden opgetekend.

De omvang van de wachtlijst neemt in de dagopvang in het begin sneller af dan in de BSO. In de BSO is de afname meer geleidelijk. Ook staan na een jaar meer kinderen op de wachtlijst voor BSO dan voor dagopvang. Daarnaast is het hebben van een ouder broertje of zusje vooral een voordeel in de BSO, niet in de dagopvang.

1

INLEIDING

Vanaf de zomer van 2007 worden de wachtlijsten en wachttijden in de BSO en dagopvang systematisch onderzocht in opdracht van het ministerie van OCW. De omvang van de wachtlijsten en de lengte van de wachttijden zijn gemeten op de peildata 1 augustus 2007, 1 december 2007, 1 juni 2008 en 1 december 2008. Bij dit onderzoek zijn vooral gegevens uit de eerste drie metingen gebruikt. Deze onderzoeksresultaten riepen de vraag op of er een categorie ouders is die relatief lang op de wachtlijst staat en die er in sommige gevallen helemaal niet in lijkt te slagen een plek voor haar kind te bemachtigen.

Het grootste deel van de kinderen op de wachtlijst wordt binnen drie tot vier maanden na de wensdatum (de dag dat de opvang volgens de ouders in had moeten gaan) geplaatst. Dit resultaat is in elke meting min of meer gelijk en geeft aan dat de sector er tot nu toe redelijk in slaagt de groei van de vraag naar opvang bij te houden. De meting van 1 juni 2008, geeft een significant langere wachttijd voor kinderen die op de peildatum nog op de wachtlijst staan. De gemiddelde wachttijd in deze categorie is tussen 1 december 2007 en 1 juni 2008 gestegen van 181 dagen naar 230 dagen bij de BSO en van 143 dagen naar 194 dagen in de dagopvang. Daarnaast bleek ook de omvang van de wachtlijsten op de peildatum toe te nemen. Deze nieuwe bevindingen zijn onderbouwd door andere onderzoeken op gemeentelijk niveau². De gegevens doen vermoeden dat er een specifieke categorie van kinderen is ontstaan die lang wacht op BSO of dagopvang, de zogenaamde 'harde kern'. Blijkbaar slagen sommige ouders er moeilijk in een plek in de opvang te verkrijgen. Dit is vervelend voor Rijk, gemeenten en opvangorganisaties omdat zij de maatschappelijke opdracht hebben gekregen om voor voldoende capaciteit te zorgen. Nog onaangenamer is deze ontwikkeling voor de betreffende ouders, zij wachten kennelijk veel langer op een plaats in de opvang dan de overige ouders. Het ligt voor de hand dat het ministerie van OCW graag de oorzaak van het ontstaan van deze 'harde kern' wil achterhalen.

Dit onderzoek staat los van de gevolgen van de recente economische ontwikkeling en zoekt antwoord op de vraag waarom sommige ouders lang moeten wachten op een opvangplaats voor hun kind, terwijl andere ouders hun kind direct kunnen plaatsen. Ook volgens het laatste wachtlijstonderzoek (peildatum 1 december 2008) lijkt sprake te zijn van een 'harde kern', ondanks het afnemen van wachtlijsten in het algemeen.

Eind oktober 2008 heeft het ministerie van OCW aan Pelosa BV, Regioplan Beleidsonderzoek en B&A Consulting gevraagd een onderzoek uit te voeren waarin de oorzaken van het ontstaan van de 'harde kern' kunnen worden achterhaald. De genoemde partijen zijn gedrieën eerder betrokken geweest bij verschillende onderzoeken naar de wachtlijstproblematiek en hebben specifieke deskundigheid op dit terrein.

---

² Wachtlijstonderzoeken in de gemeenten Den Haag en Leidschendam-Voorburg

In het volgende hoofdstuk wordt het plan van aanpak gegeven. In hoofdstuk 3 wordt specifiek ingegaan op ouders die lang wachten op een opvangplek voor hun kind. In hoofdstuk 4 behandelen we het andere uiterste en kijken we naar kinderen die relatief snel zijn geplaatst. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de resultaten van de analyse van de wachtlijstadministraties en de enquête onder ouders. In de bijlage wordt de enquête onder ouders gegeven.

2

PLAN VAN AANPAK

2.1 PROBLEEMSTELLING

Zoals in de inleiding is aangegeven lijkt er een harde kern van kinderen te ontstaan die significant langer op de wachtlijst voor BSO en dagopvang staat dan de veelvoorkomende drie tot vier maanden. Het ministerie van OCW wil graag weten wat de oorzaken van het ontstaan van deze harde kern zouden kunnen zijn.

De probleemstelling van dit onderzoek luidt:

Is er een 'harde kern' van ouders/kinderen ontstaan die langer dan gebruikelijk op de wachtlijst voor BSO en dagopvang staan en zo ja, wat zijn hiervan de oorzaken?

De probleemstelling is onder te verdelen in de volgende onderzoeksvragen:

1. Op welke kenmerken zijn er verschillen tussen ouders/kinderen met korte wachttijd en ouders/kinderen met een lange wachttijd?
2. Welke kenmerken bepalen de kans op plaatsing voor BSO en dagopvang binnen een bepaalde periode?
3. Op welke wijze zouden deze afwijkende kenmerken er de oorzaak van kunnen zijn dat deze ouders/kinderen langer op de wachtlijst staan?

2.2 UITWERKING ONDERZOEKSVRAGEN

Mogelijke oorzaken van het ontstaan van de zogenoemde 'harde kern' zijn:

- Het voorrangbeleid van organisaties: kinderopvangorganisaties geven vaak voorrang aan kinderen die reeds een broertje of zusje op de opvang hebben. Het gevolg zou kunnen zijn dat 'eerste kinderen' langer moeten wachten.
- Lokale capaciteitsproblemen: hoewel de capaciteit aan kindplaatsen op landelijk niveau de afgelopen jaren enorm is gegroeid blijven er gebieden waar de uitbreidingsmogelijkheden niet aan de toenemende vraag voldoen. Vinex-locaties worden vaak als voorbeeld genoemd. Maar het kan ook zijn dat voornamelijk plattelandsgebieden te maken hebben met een tekort aan capaciteitsuitbreiding.
- Wachtlijst zonder de intentie van kinderopvang gebruik te maken: een deel van de BSO en dagopvang wordt gebruikt door ouders die een inburgerings-, re-integratie- of cursustraject volgen. Volgens een onderzoek dat B&A in het voorjaar van 2008 heeft gehouden in de gemeente Den Haag komt uiteindelijk 10 tot 20 procent van de kinderen die ten behoeve van een dergelijk traject op de wachtlijst staat daadwerkelijk ooit in de BSO of dagopvang.

Mogelijk zijn er nog andere verklaringen te noemen en spelen meerdere oorzaken gelijktijdig een rol. We gaan onderzoeken in hoeverre deze en andere verklaringen een rol spelen bij het ontstaan van een harde kern op de wachtlijst voor kinderopvang.

2.3 PLAN VAN AANPAK

Het onderzoek bestond uit de volgende stappen:

- Stap 1: Kwalitatief onderzoek onder gemeenten en kinderopvangorganisaties.
- Stap 2: Het verzamelen van plaatsingsgegevens van ouders en koppeling aan wachtlijstadministratie 1 december 2008.
- Stap 3: Survey onder ouders (wachtenden en geplaatsten) in de periode december 2008-januari 2009.
- Stap 4: Het analyseren van de kans op plaatsing en de invloed van kenmerken van ouders.
- Rapportage.

In de volgende subparagrafen wordt elke stap verder uitgewerkt.

2.3.1 Stap 1: Kwalitatief onderzoek

Stap 1 bestond uit een kwalitatief onderzoek onder een aantal gemeenten en opvangorganisaties. Het ging erom te achterhalen welke oorzaken deskundigen op dit terrein (gemeentelijke ambtenaren kinderopvang, directies kinderopvangorganisaties en medewerkers van de planningsafdelingen) noemen om het ontstaan van de zogenoemd 'harde kern' in de opvangwachtlijsten te verklaren. Op basis van de interviews zijn de hypothesen ten aanzien van de factoren die de wachttijd beïnvloeden, aangevuld en aangescherpt.

Gesprekken zijn in de maanden december 2008- januari 2009 gevoerd met directies en planningsmedewerkers van de volgende kinderopvangorganisaties:

	<i>Opvangorganisatie</i>	<i>Gemeente</i>
1	Dak	Den Haag
2	Triodus	Den Haag
3	2Samen	Den Haag
4	Noordwest-Veluwe	Harderwijk/Ermelo
5	de Bevelanden	Goes eo.
6	Bimbola	Rotterdam
7	Trumpy	Westland
8	De Cirkel	Almelo
9	Uk/Catalpa Amsterdam/Almere	Amsterdam, Almere
10	Stichting Kinderopvang Rijswijk	Rijswijk
11	Schaepskooi	Oss
12	Stichting Kinderopvang Enschede	Enschede

Daarnaast zijn interviews (face-to-face of telefonisch) afgenomen met beleidsambtenaren van de volgende gemeenten:

- Den Haag;
- Utrecht;
- Hilversum;
- Delft;
- Hof van Twente;
- Boxtel.

2.3.2 Stap 2: Dataverzameling

In stap 2 zijn de wachtlijstadministraties van een aantal kinderopvangorganisaties verzameld en in één bestand samengebracht. Het gaat in het merendeel om organisaties die in 2007 en 2008 eerder aan wachtlijstsonderzoeken hebben deelgenomen. Deze keer ging het niet om het bepalen van de omvang van de wachtlijst en de lengte van de wachttijd, maar om het achterhalen van de elementen die van invloed zijn op de lengte van de wachttijd. Dit is gebeurd door de wachtlijstgegevens uit de periode 1 december 2007 en 1 december 2008 te koppelen aan de plaatsingsgegevens in deze periode. Op deze wijze werd een groep kinderen verkregen die op 1 december 2008 nog steeds wachten op een plekje bij een kinderopvangorganisatie en een groep kinderen die in de tussenliggende periode zijn geplaatst. Een deel van de kinderopvangorganisaties waarvan de wachtlijstadministraties is gebruikt, is ook benaderd voor stap 1: kwalitatief onderzoek.

In dit onderzoek is niet gezocht naar generaliseerbare gegevens. Het ging meer om een exploratief onderzoek naar de oorzaken van een bepaald fenomeen. Er is daarom minder rekening gehouden met de representativiteit van de steekproef. Ten einde de kosten en de looptijd van het onderzoek zoveel mogelijk te beperken zijn alleen de wachtlijsten geanalyseerd van die organisaties die hun wachtlijstadministratie in Kocon bijhouden, te weten:

- 2Samen
- Stichting Kinderopvang Amersfoort
- Bevelanden
- Catalpa
- Cirkel
- DAK
- De Schaepskooi
- Kinderkoepel
- Les Petits
- Ludens
- MIK
- SKBNM
- SKID
- SKSG
- Timpaan
- Triodus
- Vlaardingen

Deze organisaties vertegenwoordigen ongeveer 6,3 procent van de totale capaciteit aan kinderopvang in Nederland. De organisaties hebben alleen toestemming hoeven te verlenen voor het gebruik van de gegevens voor dit onderzoek. De benodigde gegevens zijn reeds verzameld in het kader van het vierde wachtlijstonderzoek dat door Regioplan in dezelfde periode werd uitgevoerd.

De volgende variabelen zijn in de analyses gebruikt:

- Postcode
- Weigeringen (aantal weigeringen geeft urgentie van plaatsing aan)
- Broertje of zusje van (aanwijzing voor voorrangbeleid organisatie)
- Gemeentelijke doelgroep (geeft aan of ouder inburgerings- of ander traject volgt of wenst te volgen)
- Aanvullende wensen (bepaald –populair- kindercentrum of groep, bepaalde dagen, bepaalde bso-activiteiten).

2.3.3 Stap 3: Survey

Aanvullend op de administratiegegevens zijn ouders met een wensdatum tussen 1 december 2007 en 1 december 2008 benaderd om deel te nemen aan een telefonische enquête. De enquêteresultaten zijn in combinatie met de gegevens uit de wachtlijstadministratie geanalyseerd.

Bij de enquête gaat het om de volgende vragen:

- Vragen met betrekking tot de variabelen uit fase 2 voor zover die niet door de betreffende opvangorganisatie zijn geregistreerd (vinex, weigering, eerste kind, gemeentelijke doelgroep, aanvullende wensen).
- Staan de ouders uit de 'harde kern' daadwerkelijk nog op de wachtlijst, zouden zij hun kind plaatsen wanneer een plek wordt aangeboden?
- Welke aanvullende acties hebben ouders genomen om een plek te bemachtigen (ander centrum, andere dagen, andere opvangorganisatie).

De telefonische enquête heeft plaats gevonden in weken 3 en 4 van januari 2009. In deze periode zijn in totaal 1.982 ouders van kinderen benaderd voor een telefonische enquête waarvan 895 ouders (45%) hun medewerking aan het onderzoek hebben verleend. Deze ouders zijn uit de onderzoekspopulatie³ geselecteerd op basis van een gestratificeerde steekproef om een gelijke verdeling aan kinderen uit BSO en KDV te krijgen, alsmede lang en kort wachtende kinderen. Het ging in alle gevallen om kinderen op de netto wachtlijst, waarvan de wensdatum was verstreken.

Het ging om de volgende aantallen:

Niet geplaatst:

- niet geplaatst langer dan een jaar op de netto wachtlijst op 1 december 2008 kdv = 300
- niet geplaatst langer dan een jaar op de netto wachtlijst op 1 december 2008 bso = 300
- niet geplaatst korter dan een jaar op de netto wachtlijst op 1 december 2008 kdv = 300
- niet geplaatst korter dan een jaar op de netto wachtlijst op 1 december 2008 bso = 300

³ Dit zijn alle ouders van kinderen die in de periode 1 december 2007 tot 1 december 2008 op enig moment ingeschreven stonden bij de eerder genoemde kinderopvangorganisaties.

Geplaatst:

- tussen 1 december 2007 en 1 december 2008 geplaatst met wachttijd > 4 maanden kdv = 300
- tussen 1 december 2007 en 1 december 2008 geplaatst met wachttijd > 4 maanden bso = 300
- tussen 1 december 2007 en 1 december 2008 geplaatst met wachttijd < 4 maanden kdv = 300
- tussen 1 december 2007 en 1 december 2008 geplaatst met wachttijd < 4 maanden bso = 300

De grenswaarde van 4 maanden is gekozen omdat de mediaan van de wachttijd bij zowel dagopvang als BSO ongeveer 122 dagen was op 1 december 2008.

Aan het enquêtebureau is opdracht gegeven om per categorie ouders minimaal 100 enquêtes af te nemen. Met dit aantal kunnen per categorie uitspraken worden gedaan met een onbetrouwbaarheid van ongeveer 10 procent. Dat betekent dat de waarden in de empirie hooguit 5 procent boven of onder de gevonden waarden zullen liggen. Het enquêtebureau heeft ouders, indien nodig, in de Marokkaanse of Turkse taal benaderd. De vragenlijst is opgenomen in de bijlage.

2.3.4 Stap 4: Analyse

In stap 4 zijn wachttijden en kenmerken van ouders geanalyseerd. De gegevens daarvoor zijn afkomstig van de administraties van de verschillende opvangorganisaties en van de enquête onder ouders.

Met behulp van statistische analysetechnieken is onderzocht welke factoren de kans beïnvloeden om binnen een bepaalde periode geplaatst te worden. Daartoe zijn, op basis van de gesprekken met opvangorganisaties en gemeenten, hypothesen opgesteld.

Meer concreet zijn de volgende hypothesen onderzocht:

1. Ouders met een specifieke voorkeur voor een bepaalde locatie (bepaald centrum, dichtbij huis of werk, dichtbij basisschool), blijven wachten tot op die locatie opvang beschikbaar komt.
2. Ouders met een specifieke voorkeur voor bepaalde dagdelen (maandag, dinsdag, donderdag), blijven wachten tot op die dagdelen opvang beschikbaar komt.
3. Ouders die tijdelijk minder werken of alternatieve opvang organiseren, schrijven zich voor de zekerheid vast in, maar maken pas veel later daadwerkelijk van opvang gebruik en zullen er voor een deel nooit gebruik van maken.
4. Ouders die een inburgeringscursus (willen) gaan volgen, schrijven zich in, maar regelen opvang informeel of nemen geen deel aan de inburgeringscursus en hebben daardoor geen reden om van opvang gebruik te maken.
5. Kinderen die reeds een broertje of zusje bij dezelfde organisatie in de opvang hebben, hebben een grotere kans om geplaatst te worden.
6. Kinderen van ouders die flexibel zijn in de locatie, dagen of tijden waarop een kind geplaatst kan worden, hebben een grotere kans om geplaatst te worden.
7. Kinderen van ouders met een urgentieverklaring van de gemeente, hebben een grotere kans om geplaatst te worden.
8. Kinderen van een ouder die bij de kinderopvangorganisatie zelf werken, hebben een grotere kans om geplaatst te worden.

9. Kinderen hebben een grotere kans om geplaatst te worden in andere maanden dan september en januari omdat op 1 september en 1 januari sprake is van een piek in wensdata.
10. Ouders van kinderen die een wensdatum hebben die niet op een leeftijdspiek ligt (3 maanden, 4 jaar) hebben meer kans om geplaatst te worden dan ouders van kinderen die wel een piekleeftijd hebben.

Deze hypothesen zijn bepaald op basis van de uitkomsten van de interviews met kinderopvangorganisaties en gemeenten en worden in hoofdstuk 3 en 4 nader toegelicht.

De analysetechniek die is gebruikt om deze vragen te beantwoorden, staat bekend als event-history-analyse. Deze analysemethode maakt het mogelijk om binnen een bepaalde tijdsperiode de kans op plaatsing van een kind op de kinderopvang te bepalen. Deze methode bestaat uit een aantal stappen, te weten:

1. Het **berekenen** van de kans dat een kind na 1, 2, 3 of t maanden nog op de wachtlijst staan ook wel bekend als de 'overlevingsduur'. Op deze wijze kan de ontwikkeling van een wachtlijst in de loop der tijd in kaart gebracht worden. Met het vorderen van de tijd, daalt de wachtlijst maar de vraag is hoe snel deze ontwikkeling gaat.
2. Het **verklaren** van de kans op plaatsing op basis van enkele achtergrondkenmerken zoals leeftijd van het kind op de wensdatum, ingeschreven staan voor meerdere en andere dagen en locaties, het hebben van een ouder broertje of zusje op de opvang en het type woonomgeving van het kind (het centrum van een stad, een nieuwbouwwijk/Vinex locatie, in een buitenwijk van een stad (geen nieuwbouw of Vinexlocatie) of in een dorp/platteland). Op deze wijze krijgen we inzicht in welke achtergrondkenmerken een sterke invloed hebben op de kans op plaatsing en welke een minder sterke invloed hebben.⁴
3. Het **beschrijven** van de kans op plaatsing in de loop der tijd voor de groepen waarvoor de verschillende achtergrondkenmerken een significant effect ($p < 0,05$) op de kans op plaatsing werd geconstateerd.

---

⁴ We hadden ook de intentie om inburgering, weigering van een opvangplek, urgentieverklaring en of ouders werkzaam zijn bij kinderopvangorganisatie mee te nemen in de analyse, echter het aantal respondenten dat in deze categorieën viel was te laag. Hierdoor werd de schatting van het effect van deze variabelen onbetrouwbaar.

3

ouders die lang wachten

3.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk behandelen wij expliciet de ouders die lang op een plaats voor hun kind wachten of waarvan de kinderen helemaal niet worden geplaatst. De informatie is gebaseerd op gesprekken met directies en medewerkers van de afdeling plaatsing van opvangorganisaties en gemeenteambtenaren.

3.2 DE HARDE KERN

Opvangorganisaties melden het bestaan van een categorie ouders die lang, langer dan een half jaar na wensdatum, op de wachtlijst staat. Daarnaast wordt opgemerkt dat sommige kinderen waarschijnlijk niet op de opvang zullen worden geplaatst. Bij een aantal opvangorganisaties heeft het laatste verschijnsel ertoe geleid dat er gewerkt wordt met een 'actieve' en een 'passieve' wachtlijst. Voor ouders die op de 'passieve' wachtlijst staan wordt niet actief naar een opvangplaats gezocht. Zij behouden wel 'opgebouwde rechten'. In dit onderzoek, en ook in de andere wachtlijstonderzoeken van B&A en Regioplan is steeds uitgegaan van de 'actieve' wachtlijstgegevens.

Ook onder beleidsambtenaren is het fenomeen bekend, hoewel de wachtlijstproblematiek zich niet overal voordoet. Ouders die lang wachten, kloppen meer dan eens bij de gemeente aan. Het gaat in 'probleemgemeenten' om 1 à 2 gevallen in de week. Gezien de verdeling van verantwoordelijkheden kunnen de ambtenaren (formeel) echter weinig uitrichten. Wel proberen ze in specifieke gevallen via het overlegcircuit tot praktische oplossingen te komen.

In de volgende paragrafen wordt aan de hand van de gesprekken de kenmerken van ouders beschreven die langer dan 4 maanden op de wachtlijst voor dagopvang of BSO staan.

3.3 LOCATIEKEUZE

Er zijn populaire centra en minder populaire centra. Veel kinderopvangorganisaties kunnen specifieke kinderdagverblijven noemen met lange wachtlijsten. Het gaat om goed geoutilleerde nieuwe centra in de betere wijken. Of om centra vlakbij goed aangeschreven scholen. Als eenmaal bij ouders het beeld is ontstaan dat een bepaald centrum het beste is voor je kind, dan willen ouders wel een jaar wachten om geplaatst te worden.

Illustratief hiervoor is de gang van zaken rond een populair centrum in een Vinex-wijk bij Den Haag. Daar was de wachtlijst voor een kinderdagverblijf opgelopen tot langer dan een jaar. Enkele tientallen ouders wilden hun kind er plaatsen. Dit was voor de opvangorganisaties reden om bij twee bestaande centra extra babygroepen (9

kindplaatsen) te realiseren. Op deze wijze zou de druk op het ene centrum kunnen worden weggenomen. Hoewel de extra groepen op 5-10 autominuten van het populaire centrum waren gehuisvest, bleken ze moeilijk te vullen te zijn. Ten tijde van dit onderzoek, ruim een half jaar na opening, waren de nieuwe groepen nog steeds niet tot de volle capaciteit gevuld en was de wachtlijst op het populaire centrum niet afgenomen.

Andere organisaties noemen dat zij klachten van ouders krijgen als die in de gaten krijgen dat er een nieuwe groep elders wordt gerealiseerd, 'ze hebben juist voor dit centrum gekozen en nemen geen genoegen met een andere'. Er wordt zelfs melding gemaakt van de situatie dat bij de oplevering van een nieuw centrum de planner van de opvangorganisatie is opgehouden ouders te bellen die op de wachtlijst stonden voor een ander centrum, vanwege de negatieve reacties. Blijkbaar weegt voor sommige ouders het wachten op een plaats in het juiste centrum op tegen het niet hebben van een plaats in de opvang.

Het bovenstaande geldt voor zowel dagopvang als BSO, de BSO kent daarnaast een aantal meer complexe knelpunten ten aanzien van de locatiekeuze. Ook in de BSO bestaan populaire en minder populaire centra en zijn voorbeelden te noemen van organisaties die op loopafstand van een bestaand populair centrum een nieuw centrum hebben gerealiseerd en moeite hebben het nieuwe centrum vol te programmeren. In deze gevallen gaat het niet louter om een voorkeur van ouders. Met name in Vinex-locaties waar de BSO is gerealiseerd in de school kan het voor ouders en schoolkinderen heel vervelend zijn wanneer een bepaalde groep met bussen naar elders wordt vervoerd, omdat de opvangcapaciteit op school onvoldoende is. Bij grotere scholen komt het voor dat drie tot vier opvangorganisaties met busjes kinderen ophalen, terwijl er op school zelf al een (te klein) BSO-centrum is. Dat kan chaotische situaties geven op het schoolplein en is eigenlijk voor alle betrokkenen (kinderen, ouders, onderwijs en opvangorganisaties) geen optimale situatie. Kinderen willen opgevangen worden bij vriendjes en vriendinnetjes en niet rondrijden in een bus. Voor ouders, onderwijs en opvangorganisaties betekent deze situatie meer georganiseer en meer kosten. Zo klaagt men vanuit de opvang dat men meer leidsters nodig heeft voor het vervoer dan voor de opvang zelf. Een opvangorganisatie net buiten Den Haag heeft onlangs een toerbus moeten aanschaffen om kinderen van alle scholen op de Vinex-locatie op te halen.

3.4

DAGDELEN

De Taskforce BSO heeft er in 2007 op gewezen en ook in eerdere wachtlijstonderzoeken is het aan de orde gekomen: het fenomeen dat woensdagen en vrijdagen geen voorkeur hebben bij ouders. Net zoals ouders bereid zijn lang te wachten op een plek in een bepaald centrum, blijken ouders ook bereid te wachten op een plaats op maandag, dinsdag of donderdag. Ouders opteren bijna zonder uitzondering voor opvang op maandag, dinsdag of donderdag. Zelfs wanneer een financiële prikkel voor opvang op woensdag of vrijdag zou bestaan –sommige organisaties hebben hiermee geëxperimenteerd- dan nog blijft deze voorkeur bestaan. Volgens sommige geïnterviewden dwingt de Nederlandse arbeidssituatie vooral moeders om woensdag

en vrijdag vrij te nemen. Ouders van baby's weten dat zij over vier jaar (wanneer het kind naar de basisschool gaat) met de vrije woensdagmiddag rekening moeten houden en steeds meer ook met een vrije vrijdagmiddag. Ook in de werksfeer (bv. bij het plannen van vergaderingen) wordt steeds meer rekening gehouden met zorgtaken op woensdag en vrijdag.

Het gevolg van de voorkeur is dat in veel centra, in de BSO meer nog dan bij kinderdagverblijven, de capaciteit van de opvang op woensdagen en vrijdagen niet volledig benut wordt. Zelfs in de meest populaire centra, met lange wachtlijsten, is de bezetting op woensdag en vrijdag niet 100 procent. Veel organisaties sluiten daarom op die dagen groepen of zelfs hele centra. Dat betekent dat in sommige gevallen feitelijk geen opvang meer mogelijk is op deze dagen. Door directies wordt er daarbij op gewezen dat er een zichzelf versterkende werking optreedt: wanneer ouders eenmaal een plek in de dagopvang hebben bemachtigd op maandag, dinsdag of donderdag, dan gaan deze tijden ook gelden voor nog komende broertjes en zusjes. En deze voorkeursdagen gelden later ook voor de BSO.

Eigenlijk ontstaat zo langzamerhand de situatie dat de maximale opvang per week in de dagopvang niet 10 dagdelen is maar 8 of zelfs 6 dagdelen.

3.5

ZEKERHEID VOOR LATER

Volgens sommige opvangorganisaties zorgt alle commotie rond kinderopvang en het gebrek aan capaciteit ervoor dat steeds meer ouders zich –preventief– inschrijven. Ook ouders die niet direct een plaats in de kinderopvang nodig hebben, doordat –tijdelijk– een van de ouders is gestopt met werken, ouders minder zijn gaan werken of wanneer grootouders of kennissen oppassen, kiezen er voor zich in te schrijven in de kinderopvang. 'Je kunt maar beter ingeschreven staan, dan krijg je een plek als je die nodig hebt' is de gedachte die ouders lijken te hebben. Sterker nog: de geluiden die ouders bereiken over de veranderingen in de gastouderopvang die op til zijn (waarin mogelijk de toeslag voor deze vorm van opvang wordt verlaagd) is voor ouders een reden om zich 'voor de zekerheid' in te schrijven. Sommige opvangorganisaties hanteren twee wachtlijsten, een actieve lijst en een passieve lijst. Ouders op de passieve lijst behouden hun plaats op de lijst, maar worden niet actief benaderd als een plek beschikbaar komt. In het geval dat niet met twee verschillende wachtlijsten wordt gewerkt, komen deze ouders steeds opnieuw terug in de wachtlijstonderzoeken waarin zij als 'lang wachtenden' worden gekenschetst, terwijl zij dat feitelijk niet zijn.

3.6

INBURGERAARS

Ouders die een inburgeringscursus moeten volgen, staan vaak lang op twee wachtlijsten: eerst op de wachtlijst voor het inburgeringstraject, daarna voor de kinderopvang. Van de opvang wordt dan verwacht dat het kind direct kan worden geplaatst als de cursussen een aanvang nemen en dat kan meestal niet. Hierdoor blijft de ouder op de wachtlijst voor de cursus staan en het kind op de wachtlijst voor opvang.

Daarnaast wordt door een aantal opvangorganisaties geopperd dat de wachtlijsten in de opvang worden gebruikt als excuus om niet te hoeven deelnemen aan de inburgeringscursussen. Formele kinderopvang is vaak geen onderdeel van de eigen leefwereld van inburgeraars. Sommige allochtone ouders vinden het –evenals sommige autochtone ouders- moeilijk om het eigen kind bij vreemden achter te laten. Volgens een van de opvangorganisaties, die door de gemeente uitdrukkelijk is aangewezen om opvang voor inburgeraars te organiseren, zou slechts 15-20 procent van deze doelgroep, uiteindelijk gebruikmaken van reguliere kinderopvang.

3.7 ALTERNATIEVEN VOOR OPVANG

Volgens de voorgaande paragrafen is het gegeven dat een categorie ouders lang op de wachtlijst staat een bekend fenomeen. De vraag die zich dan voordoet is: op welke wijze combineren deze ouders de zorg voor kinderen met werk of studie?

Opvangorganisaties antwoorden het volgende:

- ouders vinden voldoende –tijdelijke- alternatieven- zoals:
  - reguliere gastouderopvang;
  - grootouders, kennissen/buren;
  - andere ouders (met hetzelfde probleem);
  - tijdelijk stoppen met werken;
  - au-pair;
  - peuterspeelzaalwerk (kinderen met een leeftijd boven 2 jaar)
- Ouders die vanuit een andere wijk naar een Vinex-wijk zijn verhuisd, laten hun kind naar de opvang in hun vorige woonplaats gaan.
- Bij de BSO worden ook alternatieven als sport en muziekles genoemd.

Waar het in veel gevallen om gaat is dat opvang die niet precies voldoet aan de wensen van ouders (qua kindercentrum en tijden) in een aantal gevallen niet opweegt tegen de alternatieven waarvan ouders ook gebruik kunnen maken. In die zin concurreert de reguliere opvang als het ware met informele opvang.

3.8 CONCLUSIES

Uit de gesprekken met gemeentelijke beleidsambtenaren en opvangorganisaties blijkt het lange wachten van een bepaalde categorie ouders de volgende achtergronden te hebben:

1. Ouders met een specifieke voorkeur voor een bepaalde locatie (bepaald centrum, dichtbij huis of werk, dichtbij basisschool), blijven wachten tot op die locatie opvang beschikbaar komt.
2. Ouders met een specifieke voorkeur voor bepaalde dagdelen (maandag, dinsdag, donderdag), blijven wachten tot op die dagdelen opvang beschikbaar komt.
3. Ouders die tijdelijk minder werken of alternatieve opvang organiseren, schrijven zich voor de zekerheid vast in, maar maken pas veel later daadwerkelijk van opvang gebruik en zullen er voor een deel nooit gebruik van maken.
4. Ouders die een inburgeringscursus (willen) gaan volgen, schrijven zich in, maar regelen opvang informeel of nemen geen deel aan de inburgeringscursus en hebben daardoor geen reden om van opvang gebruik te maken.

Uit deze opsomming zou het beeld kunnen ontstaan dat de lange wachtduur, zeker voor een deel, is te wijten aan de opstelling van ouders zelf. Dat is niet helemaal waar, met name in Vinex-locaties. De daar beschikbare capaciteit van centra is te gering en daarom moeten veel ouders en kinderen uitwijken naar centra buiten de eigen woonwijk. Dit is vooral voor basisschoolleerlingen geen optimale situatie. Deze kinderen worden niet met eigen schoolvriendjes, dicht bij of op de eigen school en de eigen woonomgeving opgevangen zoals wenselijk is.

4

KINDEREN DIE SNEL WORDEN GEPLAATST

4.1 INLEIDING

In het vorige hoofdstuk is gekeken naar factoren die het ontstaan van de 'harde kern' zouden kunnen verklaren. In dit hoofdstuk werpen we een blik op de andere kant van het vraagstuk. We beschouwen ouders en kinderen die juist snel worden geplaatst. Wellicht is het ontstaan van de 'harde kern' een gevolg van het feit dat anderen sneller zijn. Evenals in het vorige hoofdstuk is de informatie afkomstig van de kinderopvangorganisaties en gemeenten.

4.2 'SNELLE' OUDERS EN KINDEREN

Naast kinderen die langere tijd op de wachtlijst voor dagopvang of BSO staan, is er ook een categorie kinderen die snel wordt geplaatst. Volgens de wachtlijstonderzoeken in 2007 en 2008 wordt meer dan de helft van de kinderen op de wachtlijst voor dagopvang binnen 3 – 4 maanden (na de wensdatum) en bij de BSO binnen 4 maanden (na de wensdatum) geplaatst. Een groot aantal kinderen wordt op of voor de wensdatum geplaatst. Aan directies en planningsmedewerkers is gevraagd welke factoren de snelheid waarmee kinderen worden geplaatst positief beïnvloeden.

4.3 FLEXIBELE OUDERS

Een kind met twee werkende ouders, waarvan beide ouders één dag in de week niet werken, die beiden mobiel zijn (met auto of fiets kinderen kunnen vervoeren) en die woensdagen en vrijdagen bij de opvang afnemen, hebben in vrijwel alle situaties – ook bij populaire centra met de langste wachtlijsten – vrijwel direct een plaats. En mocht er onverhoopt geen plaats zijn op het meest populaire centrum, dan is er altijd wel een centrum in de buurt die nog plaats heeft. Met name geldt dit in de grote steden. Daar zijn altijd centra – in mindere buurten of op bedrijventerreinen maar met dezelfde pedagogische kwaliteit – waar kinderen kunnen worden geplaatst.

De ruimte op woensdagen en vrijdagen leidt er toe dat sommige organisaties ouders (bijna) verplichten om ook gebruik te maken van deze twee dagen. Als ouders dat niet doen, krijgen ze gewoonweg geen plaats. In deze gebieden dwingen de opvangorganisaties ouders tot flexibiliteit.

4.4 NIEUWE CENTRA

In het begin van 2008 is de capaciteit aan BSO en dagopvang in Nederland enorm uitgebreid. Veel organisaties hebben nieuwe centra geopend. Hoewel opvangcentra in de regel vanaf 3 maanden gevuld worden (je zorgt er als organisatie in de groepssamenstelling immers voor dat kinderen vanaf 3 maanden tot 4 jaar (bij de BSO 4 tot 12 jaar) kun je met een nieuw centrum in één keer ook kinderen met hogere leeftijden direct plaatsen. Zo vul je immers in korte tijd het nieuwe centrum. Als gevolg van de realisering van veel nieuwe centra in de eerste helft van 2008 konden in korte tijd veel meer kinderen geplaatst worden dan in de maanden daarvoor. Dit zou een van de redenen kunnen zijn dat de gemiddelde wachttijd in de loop van 2008 is afgenomen. Daarbij is het goed te memoreren aan het feit dat veel nieuwe centra op piekdata (1 september en 1 januari) hun deuren openen. Op deze wijze profiteert de kinderopvangorganisatie direct van een grote instroom.

4.5 VOORRANG

Kinderopvangorganisaties hebben de vrijheid om zelf voorrangsregels voor plaatsing te formuleren. Bijna alle opvangorganisaties werken met voorrangsregels. De meest bekende is de regel dat nieuwe broertjes en zusjes met voorrang worden geplaatst op hetzelfde centrum, op dezelfde dagen. Deze voorrangsregel wordt steeds moeilijker toe te passen. Doordat de meeste ouders opteren voor de bekende maandag – dinsdag - donderdag en er in veel gevallen ook in slagen hun kind op deze dagen te laten opvangen, worden de mogelijkheden voor nieuwe broertjes en zusjes om op hetzelfde centrum en dezelfde dagen opgevangen te worden, kleiner. Het komt steeds vaker voor dat kinderen uit hetzelfde gezin op verschillende centra worden opgevangen. Hoewel dit een onwenselijke situatie is, is het beter dan opvang op verschillende dagen of dagdelen.

Een andere categorie die voorrang krijgt bestaat uit ouders die zelf in de opvang werken. De opvang van hun kinderen is een noodzakelijke voorwaarde om opvang aan andere ouders te kunnen aanbieden. De opvang van een kind van een pedagogisch medewerker betekent dat 3 (bij baby's) tot 9 (in de BSO) andere kinderen kunnen worden opgevangen. Uit gesprekken met opvangorganisaties blijkt dat zij allen pedagogisch medewerkers (met name in eigen dienst) voorrang verlenen. Daarnaast blijkt dat zij ook pedagogisch medewerkers proberen te bewegen gebruik te maken van de woens- en vrijdagen. Door zelf flexibel met de inroostering van medewerkers om te gaan kunnen de organisaties een lans breken voor het gebruik op deze dagen.

In sommige gemeenten krijgen kinderen met een sociaal-medische indicatie voorrang. Het gaat dan bijvoorbeeld om kinderen die wachten op een plaats bij een voogdgezin. In afwachting van die plaats is met de plaatselijke kinderopvangorganisatie afgesproken dat kinderen –tijdelijk- met voorrang worden geplaatst in de kinderopvang.

Tot slot geldt voor bijna alle kinderopvangorganisaties de 'hardheidsclausule' bij bijzondere omstandigheden, wanneer ouders om bepaalde redenen (door bijvoorbeeld scheiding of overlijden van een van de ouders) niet kunnen uitwijken naar andere dagen of centra. In die gevallen wordt een uitzondering gemaakt.

4.6 GUNSTIGE LEEFTUDEN

De kinderopvang kent bepaalde wensdatum-'pieken' in de leeftijd van het kind. Zo is er een piek bij de leeftijd van 3 maanden (het eerste moment dat baby's naar de opvang kunnen) en 4 jaar (de start van het basisonderwijs/BSO). Sommige organisaties noemen ook de leeftijd van 6 jaar als 'piekleeftijd'. Wanneer een ouder een plaats wenst voor een kind buiten de piekleeftijden, dan is er vaak snel een plek te vinden, omdat door verhuizingen en dergelijke plaatsen in de BSO en dagopvang vrijkomen. Er zijn overigens ook organisaties die vermoeden dat de relatie precies andersom ligt, zij gaan er vanuit dat de groepsgrootte en de kind/leidster ratio er voor zorgen dat het juist moeilijker wordt een 'zij-instromer' te plaatsen (buiten de piekleeftijden). Kinderen bewegen door de opvang als een cohort en daar zouden weinig plaatsen in vrijvallen.

4.7 CONCLUSIE

Uit de gesprekken met beleidsambtenaren en opvangorganisaties blijkt het korte wachten van een bepaalde categorie ouders de volgende achtergronden te kunnen hebben:

1. Kinderen die reeds een broertje of zusje bij dezelfde organisatie in de opvang hebben, hebben een grotere kans om geplaatst te worden.
2. Kinderen van ouders die flexibel zijn in de locatie, dagen of tijden waarop een kind geplaatst kan worden, hebben een grotere kans om geplaatst te worden.
3. Kinderen van ouders met een urgentieverklaring van de gemeente, hebben een grotere kans om geplaatst te worden.
4. Kinderen van een ouders die bij de kinderopvangorganisatie zelf werken, hebben een grotere kans om geplaatst te worden.
5. Ouders van kinderen die een wensdatum hebben die niet op een leeftijdspiek ligt (3 maanden, 4 jaar) hebben meer kans om geplaatst te worden dan ouders van kinderen die wel een piekleeftijd hebben. Hoewel sommige opvangorganisaties vermoeden dat deze relatie precies andersom ligt.

Deze factoren zijn grotendeels gespiegeld aan de factoren die lang wachtenden kunnen verwachten.

5

WACHTLIJSTADMINISTRATIES EN SURVEY ONDER OUDERS

5.1 INLEIDING

Hoofdstukken 3 en 4 werden afgesloten met een aantal hypothesen over de achtergronden van kinderen die lang op de wachtlijst voor opvang staan. In dit hoofdstuk worden de hypothesen getoetst. Eerst wordt stilgestaan bij de kwaliteit van de wachtlijsten zoals die door kinderopvangorganisaties worden gebruikt. Daarna wordt gekeken naar de ontwikkeling van de wachttijden, wat zijn de wachttijden en hoe neemt de kans op plaatsing toe naarmate de tijd vordert? Vervolgens gaan we expliciet in op de kenmerken (van ouders en kinderen) die de wachttijd verlengen en kijken we naar de kenmerken die de wachttijd juist verkorten. Tenslotte vergelijken we de groep ouders/kinderen die überhaupt niet geplaatst is in de onderzoeksperiode met de groep die binnen korte tijd is geplaatst.

5.2 WACHTLIJSTEN

Een van de hypothesen van ons onderzoek is dat de harde kern van de wachtlijst wordt veroorzaakt door 'wachlijstvervuiling'. Dat wil zeggen dat ouders niet meer op zoek zijn naar een plek in de kinderopvang maar nog wel op de wachtlijst staan. In de telefonische enquête hebben we ouders gevraagd in hoeverre hun kind nog op de wachtlijst stond bij een bepaalde kinderopvangorganisatie⁵. Deze antwoorden hebben we afgezet tegen de gegevens die we voor dit onderzoek uit de administraties van de betrokken opvangorganisaties hebben gehaald.

Uit de onderstaande opsomming blijkt dat het beeld wat we op basis van de administraties van kinderopvangorganisaties krijgen, niet altijd overeenkomt met de wijze waarop de ouders de situatie in het survey beschrijven:

- 140 kinderen staan volgens de administratie op de wachtlijst, maar hun ouders geven aan dat de kinderen zijn geplaatst;
- 279 kinderen zijn volgens de administratie geplaatst en de ouders bevestigen dit beeld;
- 185 ouders geven aan dat hun kind wel is geplaatst en ook nog op de wachtlijst staat, waarvan 97 volgens de administratie nog op de wachtlijst staat en 88 volgens de administratie zijn geplaatst;
- 128 kinderen staan volgens de administratie op de wachtlijst en de ouders bevestigen dit;

⁵ We hebben ouders zowel de naam van het kind als de betrokken kinderopvangorganisatie genoemd in de telefonische enquête.